

Молода Україна

журнал українського демократичного молоді

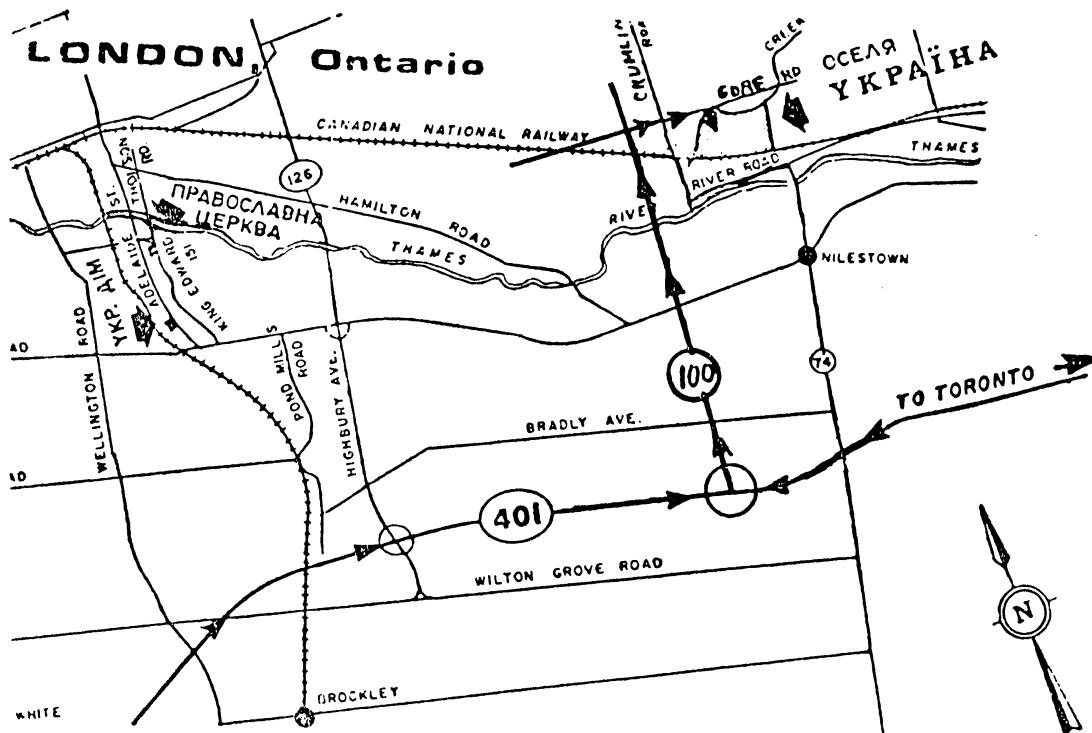
РІК ВИДАННЯ XXXVII ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ — 1987 — JULY-AUGUST

Ч. 368

Під час концерту на 7-ім кобзарськім таборі ОДУМ-у.
Диригент — Євген Цюра.

Оселя „Україна“, 10 серпня, 1986 р.
Фото Вас. Тимошенка

МАПА ДОЇЗДУ ДО ОСЕЛІ "УКРАЇНА"

РОЗКЛАД ТАБОРІВ ОДУМ-у НА 1987 Р.

Оселя ОДУМ-у „Україна“,
Лондон, Онт. Канада

21-ший Табір Виховників Юного ОДУМ-у

Від 27 червня до 11-го липня.

За інформаціями звертатись до:

Віра Соколовська (416) 626-6482

8-ий Кобзарський Табір ОДУМ-у

Від 26-го липня до 8-го серпня.

За інформаціями звертатись до:

Віктора Ліщини (416) 622-0482
праця (416) 920-2111

25-ий Відпочинково-Виховний Табір Юного ОДУМ-у

Від 12-го липня до 25-го липня.

За інформаціями звертатись до:

Василь Тимошенко (416) 272-3564
праця (416) 865-0350

У всіх справах одумівських таборів на оселі „Україна“ звертайтеся до Референта Таборів при Головній Раді Коша Старших Виховників ОДУМ-у в Канаді Івана Данильченка, СВП, на число телефону: 519-686-4695.

2031 Dundas St. East
AMERICAN MOTOR HOTEL London, Ont. N5V 1P6
(519) 451-2030

CAMEO INN MOTEL

2221 Dundas St. East
London, Ont. N5W 1R4
(519) 451-6020

- Телефон голови Комітету зустрічі Віктора Педенка (416) 889-0640.
- Звертайтесь також за інформаціями до місцевих голів філій ОДУМ-у і ТОП-у.
- Квитки на бенкет і забаву замовляти в Івана Данильченка (519) 686-4695.
- За додатковими інформаціями в справі нічлігів звертатися до Бориса Яремченка (519) 681-7468.

Йосип ГІРНЯК

У 100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЛЕСЯ КУРБАСА

Слово до сучасників і тих, що прийдуть по нас

Я ніколи не надіявся дожити того часу, коли на Україні відзначатимуть 100-річчя з дня народження геніяльного українського мистця Леся Курбаса.

Мое слово у 100-річчя неповторного Курбаса не буде повторенням того, що виголошували у лютневі дні в Києві, чи що писали про нього. Не буде тому, що Господь дав мені змогу говорити, не оглядаючись на цензуру, на партійні директиви, на державні накази. Тому, що я й колись говорив те, в що вірив і що думав — за це опинився поза стінами нашого театру. Я певний, що згадуючи творчий і життєвий шлях Леся Курбаса, багато з тих, які дожили до його століття, не пригадали собі тих біографічних фактів і прикмет його характеру, які визначали всю діяльність і зміст його життя. Не пригадали тому, що в межах реабілітаційної кампанії однаково говорять про мучеників і їх мучителів, що іменем партії виконували присуди, які та ж партія сьогодні уневажнює.

Згадується сьогодні, скільки творчої мислі та мистецького вияву вклав Леся Курбас у всі клітини великої експериментальної інституції, якою був «Березіль». Пригадується, якими повноводними потоками розплились по всій Україні його театральні ідеї і запліднили найглухіші закутини драматичних гуртків.

У розгарі кипучого життя «Березоля» Леся Курбас доглядів приціл московських диктаторів на молоду революційну культуру. Розгром ВАПЛІТÉ (Всеукраїнської Академії Пролетарської Літератури), процес СВУ (Спілки Визволення України), знищили останню ілюзію компромісового співжиття з «інтернаціональним соціалізмом» московського видання. Ще до смерти М. Хвильового (травень 1933) і М. Скрипника (липень 1933) всі виступи Леся Курбаса висловлювали спротив тенденціям підкорення театру інтересам партії та її пропаганді. Кожний березілець пам'ятає, як він безпіг наш театр перед розтлінною сваволею наказних приставів та сексотів. При Курбасі вони не могли мати ніякого впливу на життя «Березоля».

Пригадаймо собі 1933 рік. Рік, коли на наших очах організованого комуністичною партією голоду, гинули мільйони українських людей. У ті прогляті часи, сьогодні реабілітований Постишев, цей екзекутор тотального московського наступу на Україну, перед тим, заки фізично знищити Леся Курбаса, націлився морально знищити подвижника нашого театру. Іменем комуністичної партії цей сталінський губернатор України намагався зама-

нити Курбаса у нетрі зради. Але Леся Курбас і тут не скривив душою, він не побоявся категорично заявiti Постишеву, що театр, як і все мистецтво є справою універсальною та неподільною, а на пропозицію, щоб проявити ентузіазм до радянської дійсності, Курбас відповів: «Сучасна дійсність на Україні ніяк не сприяє цьому. Я прийшов до вас сьогодні — переступаючи через труп жінки-селянки, який сливе цілий тиждень лежить перед порогом моого театру... Його й досі не прибирають, бо немає змоги і засобів очистити столицю України від жертв голодової смерти, якою партія хоче загнати людей у свій ентузіастичний рай».

Після цього події не дали довго на себе чекати. Нам наказали продемонструвати останню п'есу Миколи Куліша і останню постановку Леся Курбаса перед «політконтролем» у приявності всього Політбюро КП(б)У з Постишевом і Косюром на чолі. Ще через кілька днів не стало між нами Леся Курбаса. Ще через кілька днів ми довідалися, що постановою Ради Народних Комісарів за контрреволюційну діяльність з Леся Курбаса знято звання народного артиста республіки.

А невдовзі за мною закрилися двері у внутрішній тюрмі ГПУ на вул. Чернишевського. З матеріалів, які лежали на столі слідчого, виходило, що Курбас мав завербувати мене до підпільної організації, метою якої мало б бути повалення радянської влади на Україні. На таке цинічне питання я відповів слідчому: «Громадянине слідчий, на Україні всім відомо, що Леся Курбас поза театром, літературою, філософією — людина дуже непрактична, розсіяна і до таких справ, як контрреволюційна та підпільна діяльність зовсім непридатна. Вже швидше я міг би кудись вербувати, але у ніякому випадку не він — мене!» На це мій слідчий не моргнувши бровою каже: «Йосипе Йосиповичу, ви знаєте, що Курбас не тільки український найбільший режисер, не тільки загальносоюзна мистецька величина, але він і в Західній Європі відома фігура і тому він найбільше підходить на вождя української мистецької контрреволюції». А я йому на те: «Hi, громадянине слідчий, вождем української мистецької контрреволюції є — я!». «Йосипе Йосиповичу, — говорить слідчий, — ви хоч і не поганий актор, але для партії у такій ролі ви не надаєтесь».

Сьогодні, коли всі радіємо, що в містах України будуть встановлені меморіальні дошки, присвячені Курбасові, що відбулися і ще відбудуться наукові конференції і зібрання, присвячені геніяльному мистецеві, нашему учителеві і страдникові, то кожного з нас не може не здавлювати невимовний біль на одну тільки уяву того, що ця людина пережила в дні своєї катарги і як мужньо понесла свої страждання на жертвенік рідного мистецтва.

Минули роки, і реабілітували замучених Курбаса, Куліша, Вороного, Зерова разом з їхніми мучителями — Постишевом, Косюром і Затонським. А де ж Єфремов, Грушевський, Ніковський, Хвильовий і мільйони українських людей, знищених і закатованих тією ж партією, якою Москва обдару-

вала нашу батьківщину?

Перед нами, що дожили до сьогоднішнього дня і витримали іспити страшного лихоліття — велике завдання: повернути українському театрі Леся Курбаса.

Але як Москва повертає Курбаса нашому народові? На Україні до 100-річчя з дня народження реформатора театрального процесу України 30-их років не видає готової до друку книжки Л. Курбаса з передмовою Ю. Смолича; та сама влада заборонила видання багаторічної праці Миколи Лабінського, присвяченої великому мистецеві. Та що більше, та сама влада обманула весь народ, проголосивши в пресі, що ЮНЕСКО у цілому світі відзначає 100-річчя з дня його народження, а насправді та влада не допустила, щоб ЮНЕСКО ухвалило таке рішення і відзначило Курбаса.

Не зважаючи на це все, на Україні і на Заході з'явилися чисельні подвижники Леся Курбаса. І завдання всіх тих, які знали Курбаса і які прийшли після нього — представити молодому акторському поколінню майстра, якого досі ніхто не спромігся заступити. Ніхто з його сучасників, співробітників та учнів не зумів піднятися до рівня майстерності свого Метра, бо Господь не обдарував їх тим творчим надхненням і тим талантом, яким володів Леся Курбас. Однак кожний може і мусить по зернині визбирати приспані забуттям перлині його генія. Не легке та не просте це завдання. Тридцять років виполювалось його коріння з українського театру, випорожнювали архіви та музеї від найменших слідів його праці. Багато загинуло в хуртовині останньої війни. До того ж театр це не кіно, не картина маляра, не літературний твір, який можна зберігати віками. Зійшов актор зі сцени і зникла його творчість, праця режисера гине з моментом зняття його постановки з репертуару театру. Тому то весь тягар відтворення творчої спадщини Леся Курбаса лягає на тих, що залишилися ще живими, на їхню пам'ять, на любов до нього, на об'єктивність і мистецьку чесність. Без спільног зусилля багатьох людей не відтворити повнокровного образу великого Леся Курбаса. Хай ті подвижники, яким влада ставить постійні перешкоди — хай вони не пожаліють рук своїх на визбирування цеглинок, з яких майбутній архітект реставрує театр «Березіль» і його надхненника Леся Курбаса. Цього вимагає від кожного з нас майбутня історія української культури. Сьогодні ця вимога особливо вимовна, бо часи наші мінливі і несподівано зигзагуваті, і тому годі покладатися на довший шлях дослідженій проблем Курбаса і «Березоля». Коли сьогодні не буде покладено підвалин під пам'ятник творчої спадщини Леся Курбаса, завтра ніхто не зуміє відтворити справжнього обличчя театру двадцятих років. Тільки на об'єктивних і правдомовних свідченнях зможе історик відтворити «Молодий театр» «Березіль» і підсумувати всю театральну та громадську діяльність Леся Курбаса.

І саме 100-річчя з дня народження геніального мистця примушує всіх українських культурних ді-

ячів сказати своє слово правдиво і відважно, донести правду про його творчість і його мученицький шлях в радянському ув'язненні до нашого народу і до всіх народів світу.

„Смолоскип“

Лютій, 1987 року.

д-р Олег ПІДГАЙНИЙ

ВІСІМДЕСЯТ ВСЕКАНАДСЬКИХ ЦЕРКОВ ВШАНОВУЮТЬ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ-РУСИ

(ПС ІСП) Мабуть ніде у світі святкування Тисячоліття Хрещення України-Руси не відбувались так величаво і успішно, як у Торонті, за останні три роки. Крім цілого ряду менших святкувань дотепер відбулися три всеканадські Екуменічні Молебні у відзначенні Тисячоліття.

Перший — в англіканській Кatedрі св. Якова, в 1985 році, де головний священнослужитель був ю. бл. Митрополит Василій Федка, примас Української Православної Церкви в Канаді, а перший со-служитель був впр. владика Ізидор Борецький, єпископ Української Католицької Єпархії Торонта і Сх. Канади. Другий Екуменічний Молебень відбувся у травні м.р. у римокатолицькій катедрі св. Михаїла — головний священнослужитель був впр. владика Ізидор Борецький, а перший со-служитель — ю. бл. митрополит Василій Федак.

Цього року, 25-го квітня, понад 1,200 священиків і вірних виповнили Метрополітальну Об'єднану церкву, де святкувався Третій Екуменічний Молебень в відзначенні Хрещення України-Руси.

Впрес. Владика Ізидор Борецький, єпископ Української Католицької Єпархії Торонта та Східньої Канади був головним священослужителем Екуменічного Молебеню. Першим со-служителем Молебню був всеч. отець Максим Лисак, від Української Православної Церкви Америки і Канади Константинопольського Патріярхату.

Поміж іншими церковними достойниками були: впрес. мнср. Кеннет Робітай, який представляє кардинала Картера, архієпископа римо-католицької дієцезії Торонта; всеч. отець д-р Брус Мек-Лауд, настоятель храму і господар Молебню, та представник Об'єднаної Церкви Канади; впрес. владика Михайло Руснак, єпископ Візантійської Словацької Католицької Церкви; архієпископ Латвійської Лютеранської Церкви владика Арнольд Лусіс.

Англіканську Церкву та Англіканську Дієцезію Торонта репрезентували отці Прідо та Литтл, а Китайську Церкву — о. Фунг, Японську о. Йошида, Корейську — о. Парк. Всі священики співали ектенії своїми мовами — усіх разом тридцятьдвола мовами.

Пастор Тиміців репрезентував Українську Протестантську Церкву, пастор д-р Костів — Баптистську, а пастор Кустодович — Реформовану. Численну репрезентацію у Молебні мали українські католицькі священики. Пресвітерську Церкву Канади репрезентували пастори: Шерес (Мадярську), Віллямс (Карібську), Койне (Португальську); а від Лютеранських Церков брали участь пастори: Тот (Словацька), Гюгке (Фінляндська), Бельцінг (Німецька), Номік (Шведська); від Польської Народової Католицької Церкви — владика Юзеф Немінський, єпископ; від Антіохійської Православної — о. Ригаль; від Вірменської Апостольської церкви о. Дардер'ян; від Коптської Православної — о. Маркос і диякон Маркос; від Етіопської Православної — о. Енгеда; від Сиро-Малабарської Католицької Церкви Індії — о. Каларатиль; від Православної Церкви Індії — о. Мундукжі, та представники інших Церков...

Ектенії були теж співані багатьма слов'янськими мовами, побіч української та церковно-слов'янської. Отець Крисков'як (рим-кат.) та єпископ Немінські польською, о. Джюран (р.-к.) хорвацькою, о. Мавріч (р.-к.) словінською, о. Тот (лют.) словацькою, пастор Шольц (бапт.) чеською, а литовською читали молитви о. Штаскус (р.к.) та пастор Діліс (реф.).

Процесія церковних достойників аж мерехтіла різними кольорами риз та вбраниня — золотом, червоним, синім, чорним та навіть фіялковим — від вісімдесяти різних церков. Світська частина процесії складалася з представників деяких церковних організацій БУК, ЛУКЖ, Молоді Христові, Лицарі Святого Гробу, директорів Світської Спонзоруючої Організації Молебнів — Інституту ім. Симона Петлюри, дружин священників, представників польської, литовської та мадярської громад. Представників від усіх етнічних громад, що були запрезентовані священством, просто не було зможності просити через їх велику кількість.

У процесії, якою починався молебень, ішли представники української громади: п. Мирон Бараш, Генеральний Секретар СКВУ; д-р Петро Глібович, Голова Провінційного КУК'у та його дружина пані Олена Глібович; п. Ярослав Соколик — Голова КУК'у — Відділ Торонта та його дружина пані Оксана Соколик, п. Василь Безхлібник, представник КУК'у до Канадського Екуменічного Комітету Тисячоліття Хрещення України-Русі.

Церковною частиною процесії керував о. Михайло Лучка, майстер церемоній Молебню, який теж допомагав головному — Священнослужителю та першому сослужителю у вівтарі.

Світською частиною процесії керував д-р Олег С. Підгайний, Президент Світської Спонзоруючої Організації Молебнів — Інституту ім. Симона Петлюри та Президент Канадського Екуменічного Комітету, який (Комітет) саме підготував і перевів цей і попередні два Екуменічні Молебні Тисячоліття Хрещення України-Русі. Д-р Олег С. Підгай-

ний з дружиною Марією теж брав участь у процесії.

Молебень почався мелодійним співом “Христос Воскрес” до процесії — увесь молебень був відспіваний українською мовою Хором Української Католицької Церкви св. Покрови (Торонто) під керівництвом маєстра Зиновія Лавришина.

Привіт Метрополітальної Об'єднаної Церкви і від цілої Об'єднаної Церкви Канади (що нараховує біля 4 мільйонів канадців) виголосив настоятель храму пастор д-р Н. Брус МекЛауд. У короткім змістовнім слові він привітав всіх, відзначив організаторів, пояснив коротко значення Хрещення України-Русі, погоджуючись у своїм слові з українською науковою позицією щодо цього питання і заповів підтримку ідеї, щоб ці Молебні, по закінченню святкування Тисячоліття Хрещення України-Русі у 1988 році, продовжувалися до року Божого 2000-ного, як екуменічні святкування Двотисячоліття Народження Спасителя нашого.

Нема можливості в рамках цієї статті описати усі багацтва цього Молебню. Згадаємо лише головні частини.

Ектенія за визволення Українських Церков була співана українською і хорватською мовами:

„За те, щоб (Господь) у цьому блаженному часі Тисячоліття благословив, визволив, відбудував і охоронив переслідувані святі Божі Українські Церкви і всі святі Божі Церкви по цілім світі, що терплять переслідування, та щоб Він благословив, охоронив й визволив їхніх боголюбних єпископів, чесних пресвітерів, у Христі дияконів, церковних провідників, монахів, монахинь і все мирянство, що терплять переслідування, що є в тюрмах, тaborах невільничої праці, на засланні, що терплять біль, голод, холод і пониження Христа ради, Господеві помолімось.“

За свободу України співалося дві молитви. Перша в англійській та шведській мовах:

„За те, щоб Він у цьому блаженному часі Тисячоліття поновно у повній красі осіяв світлом Божої благодаті Київ і київські гори, як у давнину для спасіння України та всіх націй у свободі, справедливості і любові, Господеві помолімось.“

І друга молитва, співана українською і словацькою мовами: „За Україну та нації цілого світу, іх свободу, справедливість і мир, за знищення перопон, що роз'єднують расу від раси і багатих від бідних, Господеві помолімось.“

Особливу увагу в Екуменічнім Молебні було присвячено сучасній великій трагедії України — жахливій нуклеарній катастрофі у Чорнобилі. Перша молитва щодо самої катастрофи була співана польською та малаяламською мовою Індії (всі молитви іншими як українська чи англійська мови, були теж надруковані у Книзі Молебню в перекладах на українську та англійську мови):

„За те, щоб Він упокоїв з праведниками душі невинних жертв жахливої ядерної катастрофи в Чорнобилі в Україні, і щоб оздоровив поране-

них і хворих, та спас увесь світ від подібних катастроф, Господеві помолімось.“

Друга ектенія щодо Чорнобилю відноситься до наслідків тої катастрофи. Вона була співана українською мовою — Головний священнослужитель впресв. владика Ізидор Борецький, та англійською мовою впресв. мснр. Кеннет Робітай, представник йо. ем. кардинала Картера:

„За те, щоб Він спас населення Києва, України та інших націй від наслідків жахливої ядерної катастрофи, та того, що сталося пізніше, тих, що несуть в собі зародок болючих і смертельних хвороб, вагітних жінок, дітей та ненароджених, та майбутніх поколінь, бо Він справедливий Господь і не дозволить, щоб свавільний недогляд, що знищив безпеку і майбутній добрий стан мільйонів людей, мав за наслідок покарання невинних, Господеві помолімось.“

Усі повище цитовані ектенії скомпонував всеч. о. д-р Петро Білянюк, та д-р Олег С. Підгайний і затверджені всіма Церквами.

Дві ектенії відносилися до єдності Церков. Помамо одну з них, де теж святкується наближаюче Двотисячоліття Народження Спасителя нашого. Ця молитва була співана українською та англійською мовами, а скомпонував її Ігор С. Підгайний, який представляв Екуменічний Комітет та Інститут ім. Симона Петлюри на побаченні з його святістю папою Іваном Павлом II у Ватикані 25-го червня 1986 р. Ця ектенія була затверджена Екуменічним Комітетом Молебню. Її текст такий:

„Щоб ми могли враздуватися бачучи розквіт екуменізму в Канаді та по цілім світі, та його завершення у єдиності усіх святих Божих Церков у блаженім часі славетного Двотисячоліття усього Християнства у світі, 2000-ної Річниці Народження Спасителя нашого, Господеві помолімось.“

Традиційну ектенію щодо єдності співав, всеч. о. Роман Набережний.

„За спокій усього світу за добрий стан святих Божих Церков та за з'єднання всіх, Господеві помолімось.“

Останнє благословення прочитав впресв. владика Ізидор Борецький, єпископ Української Католицької Єпархії Торонта та Східної Канади, а велику молитву „Господи Ісусе Христе Боже наш“, перевів перший сослужитель Молебню всеч. о. Максим Лисак, священик Української Православної Церкви Америки і Канади Константинопольського Патріярхату. Перший сослужитель теж читав Євангелію українською мовою, а англійською прочитав настоятель храму всеч. о. д-р Н. Брус МекЛауд.

Від самого початку всі Церкви погодились, що Слово замість Проповіді належить Світському Спонзору Молебнів Інститутові ім. Симона Петлюри. Слово цього року читав з проповідниці храму проф. Юрій Кульчицький, а минулого року — Петро Саварин.

Екуменічний Молебень закінчився коротким Словом Подяки, яке висловив головний священнослужитель впресв. владика Ізидор Борецький у імені всіх Церков, що сослужили. Головний священнослужитель теж запросив усіх прийти на четвертий і на найбільш величний — бо припадає на самий Ювілейний Рік — Екуменічний Молебень Подяки у Відзначенні Тисячоліття Хрещення України-Руси.

Четвертий Молебень відбудеться у найбільшій катедрі англійської Канади — вміщує понад 3,200 людей — у Провідну суботу, 16-го квітня 1988 року, о 2-ї годині пополудні. Ця катедра — це англіканська церква св. Павла, що міститься на вул. Блюр поміж вул. Янг і Черч. Треба зазначити, що в церкві св. Павла його святість Папа Іван-Павло II відслужив Екуменічний Молебень під час його

Прийняття-Бенкет Тисячоліття Хрещення України-Руси, 1986 року (з права) впр. владика Ізидор, Президент СКВУ П. Саварин, впр. мснр. Робітай, суддя В. Тарнопольський з дружиною і Голова Консисторії о— д-р. С. Ярмусь (частина Головного Столу).

візити в Торонто у 1984 році.

У зв'язку з Екуменічним Молебнем у неділю 24 квітня 1988 р. відбудеться Концерт Тисячоліття Хрещення України, у престижевій залі Торонта Рой Томсон Голл. Концерт має всегромадський характер, бо Українська Католицька Церква ввела його в офіційний план своєї діяльності у святкування Тисячоліття Хрещення України, а так само робляться заходи, щоб Українські Православна і Протестантська Церкви в такій же мірі благословили і підтримували цю всеукраїнську імпрезу. Імпреза має теж всеукраїнський характер, бо відбувається під патронатом Канадського Екуменічного Комітету Хрещення України-Руси, де представлена уся Екклезія Христова в Канаді через 80 Церков там представлених.

На кінець слід зазначити, що уся фінансова відповідальність за переведення Екуменічних Молебнів лежить всеціло на Світськім Спонзорі Екуменічних Молебнів — на Інституті ім. Симона Петлюри. Просимо українське громадянство морально і фінансово підтримати. Поради і пожертві просимо пересилати на адресу Інституту ім. Симона Петлюри:

Simon Petlura Institute
620 Spadina Avenue
Toronto, Ont. M5S 2H4, Canada

O. ХАРЧЕНКО

СТАТТЯ ПРО УКРАЇНУ В НАШІНЕЛ ДЖЕОГРАФІК

У травневому числі престижевого американського журналу Нашінел Джеографік з'явилася стаття про Україну. Властиво дві статті — одна загальна про Україну, а друга присвячена першій річниці Чорнобильської Катастрофи. Обидві статті того самого автора — Майкла Едвардса.

Свою статтю він починає уявною розмовою з Тарасом Шевченком автор, помітивши, що до підніжжя бронзового пам'ятника українському генієві ново-одружена пара молодят поклада букет квітів, звертається до Шевченка: — „Тарасе, я бачу твої насуплені брови. Ти з вулканічним гнівом писав проти сваволі російських царів та їхніх вислужників. Минулого століття ти високо тримав смолоскип незалежності України. Але я не можу бачити твоїх думок. А тому я попробую їх відгадати — пише Майкл Едвардс — ти народився кріпаком, а тому ти боровся проти несправедливості і знищань над твоїм народом. Тобі напевно подобається те, що українська мова пережила всіх гнобителів, і сьогодні поети нею користуються вільніше, ніж за твоїх часів, хоч росіяни її далі переслідують українську мову. Тарасе! Ти напевно радієш із тим, що українці такі життерадісні! Ти бачиш як вони танцюють на весілях, і як співають!!! Навіть росіяни співають українських пісень! Ти ж пам'ятаєш ту пісню, що я слухав про козака:

„Дівчино моя, напій ми коня!

Не напою, бо ся бою,
бо ще не твоя...“

Тяжке питання Тарасе! Чи ти насуплений тому, що Україна не стала самостійною державою? А твої земляки закордоном вважають тебе голосом свободи!!!“

Ця уявна розмова автора статті із бронзовим Тарасом відбулася однієї неділі у листопаді минулого року, коли у Києві громадяни згрібали пожовкле листя, що взялося п'ятнами, через радіоактивність Чорнобильської Катастрофи. У статті подано багато правдивих інформацій про сучасний стан в Україні, про її історію, та подано багато кольорових фотографій.

Стаття і знімки про Україну займають понад 50 журнальних сторінок, майже половину цього великого тиражного американського журналу. У статті розповідається про окремішність українського народу, відмінність української мови від російської, чимало місця присвячено релігії, взагалі, Українській Католицькій Церкві, зокрема, та 1000-літтю Хрещення України-Руси, але з української точки погляду, у журналі теж подано об'єктивну аналізу українсько-єврейських взаємовідносин та інформації про культурне життя народу, а особливо в колгоспах. Червоною ниткою через цілу статтю про-

SIPCO OIL LTD.

HOME COMFORT DIVISION

83 Six Point Road
Toronto, Ontario M8Z 2X3 — Tel. 232-2262

1. Доставляє найкращої якості опалову оливу та дає безкоштовне чищення печей і обслугу
2. Вкладає і фінансує нові печі ("форнеси")
3. Вкладає прилади до звогчування повітря ("гюмідіфайрс")
4. Все фінансиюмо на догідні сплати

— 24-годинна обслуга —

ТЕЛЕФОНУЙТЕ ВДЕЛЬ І ВНОЧІ:
232-2262

Свої рахунки можете платити безкоштовно у Community Trust Co. — 2299 Bloor St. W.

Провадимо також власні бензинові станції під назвою SIPCO. Просимо наших відборців заіджджати до наших SIPCO і наповнити авта бензиною.

ходить уявна розмова автора із пам'ятником Шевченкові?... Хоч у статті є й невеликі недотягнення, проте про Україну це перша стаття, що з'явилася у такому важливому американському журналі, як *Нашил Джографік*. Що спонукало редакторів журналу написати про Україну? На це питання справді тяжко дати вичерпну відповідь. Мабуть Західний світ ще замало знає про Україну, і про українців. Напевно у якісь мірі причиною була Чорнобильська Катастрофа, річницею якої цього року відзначили по всьому світі. Можливо, що до написання статті частинно спричинився український моряк Мирослав Ведмідь, який намагався залишитися в Америці. Він двічі втікав із совєтського корабля і двічі американські збаламучені власті повернули його на совєтський корабель проти волі нашого нещасливого земляка. Слідство у справі видачі Мирослава Ведмєда ведеться ще й досі. Важливим спричинником до написання статті про Україну слід вважати судовий процес Івана Дем'янюка, що відбувається в Ізраїлі. Іван Дем'янюк був американським громадянином, а минулого року Сполучені Штати його видали в Ізраїль на суд, і все це на підставі фальшивого совєтського документа. Світова преса раді та телевізія дуже багато уваги присвячує процесові Івана Дем'янюка.

Статтю Майкела Едвардса можна назвати поліфонічною, у якій — історичне переплітається із сучасним, реальне із уявним. Колись на Дніпровських порогах стояла козацька фортеця, а тепер і порогів не видно, в тридцятих роках їх залило водою, після зведення цементової греблі Дніпрогесу. Замість козацьких куренів стоять терікони коло вугільних копалень. При зустрічі із вуглекопами, які щойно піднялися із копальні на поверхню — та які були брудні, мов сажотруси — автор запитав хлопців, чому вони виконують таку брудну роботу — невже через великі заробітки? Хлопці йому відповіли — „Ні, гроші не все. Мій батько і мій дід були шахтарями. Ми творимо династію шахтарів“. Подорожуючи по Україні автор помітив сильну русифікацію. Наприклад на одній конференції біологів із п'ятдесятип'яти доповідей лише дві були прочитані українською мовою. Він відчував уболівання багатьох українців за долю української мови. Ale він також мав нагоду переконатися, що серед української молоді панує оптимізм. Учитель української мови сказав йому: „Якщо українська мова не зникла дотепер, вона ніколи не зникне!!!“

На щире признання заслуговують і фотографії, поміщені у журналі *Нашил Джографік*, разом із статею про Україну. Ale то інша тема.

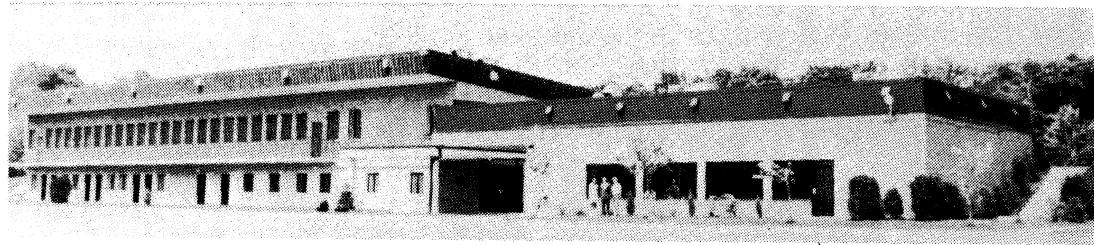
“UKRAINA” VACATION RESORT INC.

"УКРАЇНА" ВІДПОЧИНКОВА ОСЕЛЯ

Board of Directors: P. O. Box 1716, Stn. "A", London, Ont., Canada N6A 5H9

Resort: R. R. 1 (Gore Road), Dorchester, Ont., Canada N0L 1G0

Tel: (519) 455-9939 (519) 453-6130

Оселя розташована на окраїні м. Лондону, Онт., Канада. На оселі відбуваються Курси Виховників ОДУМ-у, Відпочинково-Виховні Табори Ю-ОДУМ-у, Спортивні Табори ОДУМ-у, Кобзарські Табори ОДУМ-у, одумівські зустрічі, з'їзди, конференції, пікніки та різноманітні імпрези. Залі оселі, з модернім кухонним устаткуванням та зі смачними українськими стравами приміщують 800 осіб, включно з новопобудованою залею „Полтава“, і надаються на різні імпрези. На оселі також є модерні будинки для таборування, який приміщує 50 дітей, великий модерній басейн та інші будинки. Оселею керує Рада Директорів. Голова — Б. Яременко. Зацікавлених прошу писати або телефонувати на повищенні подану адресу. При нагоді відвідайте оселю, а ми будемо сердечно вітати Вас.

Таїса БІНЬКІВСЬКА

СПОГАД

(З дитячих років про руйнування української Православної Церкви безбожною московсько-большевицькою владою в Україні.)

Був 1914 рік, рік Першої світової війни. Багато молодих українців переходила кордон з заходу на схід і вступало в бурхливе життя України.

Так молодий хлопець, Володимир Бінь, перейшовши кордон, скоро опинився у війську. З військом він перейшов усю Україну, Росію, і Сибір.

По закінченні війни Володимир повертається на Україну й одружується з дівчиною Одаркою, якій шляхетно присягав вірність.

Після одруження їдуть до Києва нашого „Красуня“. Але тяжке життя в Києві не дало змоги влаштуватися на роботу. І молода пара подалась до Кривого Рогу. Хоч те місто тоді не було велике, але чисте, з кам'яними будинками, цементовими тротуарами і брукованими вулицями. Був там славний на всю Дніпропетровську область „Горний інститут“ а поруч нього стояла велика тюрма, яка завжди була заповнена „ворогами народу“ — куркулями, чужоземцями та „бандитами“ — зрадниками „родин“. На краю Кривого Рогу стояли дімні печі, які працювали вдень і вночі.

Добре оглянувшись місто, родина Бінь вирішила зупинитись непадолік від Кривого Рогу, де розміщені залізорудні шахти, які в той час росли, „як гриби після дощу“. Рудники мали свої різні назви: рудник „Калачевськ“, „Трест Руда“, шахта ім. Дзержинського, шахта „Верабово“, шахта „Фрунзе“, „Донецьк“ та інші. Наши молодята Бінь зупинились на руднику „Жовтневий“. Навколо рудника виднілися лише насипи, кар'єри, шахти. Деякі кар'єри були довгі, широкі й такі глибокі, що люди виглядали в них як рухливі пташенята.

Ці кар'єри були також і житлом для тодішніх безпритульних, циганів та злочинців. Були там і піщані поклади, де добували пісок різного кольору.

Пісок був особливого гатунку і барви.

Були між шахтами і дуже гарні місця, як повноводна й бистротінна річка Саксаган — притока Дніпра. Дно цієї річки в деяких місцях піщане, блискуче, мов дзеркало. Берегами річки тягнувся чудовий Зімовський сад, з великими старими деревами, назв яких я не знала. Проходила там і глибока „Дубова Балка“, вся в скелях і травниках, а по дні якої дзюрчала чиста джерельна вода. Трохи далі від рудників (приблизно 10 км) простягались степи — розкішні такі, як описав їх Микола Понеділок у творі — „Говорить лише поле“.

— Це були трав'яні моря, якими я не могла налюбуватися. На цих степах в один ряд стояли „козацькі могили“. Деякі були до 50 м заввишки, деякі менші. На деяких були поставлені хрести. Всі ці братські могили стояли одна від одної на віддалі яких 400-500 метрів і були вкриті чудовою травою.

Наши люди розкопали декілька могил і знайшли там зброю, шаблі та скелети людей і коней.

Населення припливало з усіх частин Союзу. Но-воприбулі будували під насипами землянки, помешкання для себе, приміщення. Були теж казарми для вербованих робітників (переважно молодь), з усього Радянського Союзу. Там майже ніколи не замовкала „гармошка“, співи і гамір.

В основі „Жовтневого рудника“ стояла українська православна церква. Вона була до осені 1932 року і в ній регулярно відбувалися Служби Божі. Церква займала велику площа, від 4-х до 6-ти гектарів. Була збудована на взірець корабля. Двері темно — бронзові, дуже масивні. Відкривалися зі сходу. Дуже добре враження робив чудовий паркан навколо церкви. Фундамент був залитий цементом товщиною пів метра, а на ньому виріс паркан у півтора метра заввишки, залізний з чудовими візерунками. Навколо самої церкви були гарно оформлені травники, росли ялинка, вільхи, сосна, смереки — просто „диво“ та й годі. Праворуч від церкви стояла будівля, облямована світлою цеглою. Коли я підросла, то багато разів заходила до тієї будівлі. Було там багато кімнат, кафельні підлоги, а попід стіною орнамент з чорного кафлю. Одна кімната була заповнена людськими скелетами, неначе все це належало до медичного інституту. За моєї пам'яті, ця будівля вже не належала до церкви. Приблизно за сто метрів від цієї будівлі була друга. Пізніше там став „Палац Культури“. Навколо були клумби, квітники, доріжки та лавки. Біля самої церкви лавок не було і люди як приходили здалека, відпочивали просто на землі. Більшість людей приходила лише на Служби Божі і пізніше люди дуже швидко зникали з того терену. За моєї пам'яті, церковне крильце й садок були майже завжди порожніми.

Церква була середньої величини. Вхід був через величезну вхідну браму. Вона була відкрита лише в дні Служби Божої, а в інші дні до церкви зайти було неможливо. Все біля церкви і на її подвір'ї було дбайливо упорядковано, всюди чистота, блиск. Справжня святына.

Служба Божа на жаль, правила церковно-слов'янською мовою. Було два кліроси, на яких хористи співом супроводжували Службу Божу. Лавок не було. Вівтар просторий, перед ним сходи підвищення, як у кожній церкві. На стінах було багато ікон. На деяких були вишивані рушники, Обличчя священика і пані-матки пам'ятаю добре, а прізвище забулось. Однак своє улюблене місце на церковнім крильці під церковним дашком не забуду ніколи.

Повернусь знова до родини Бінь, що поселилась на „Жовтневі руднику“. Володимир, як добрій фахівець, дістав добру працю й хороше, як на той час помешкання. Скоро й родина збільшилась. Вони мали двоє діточок. Але на другий рік свого життя мала Раїса тяжко захворіла й пролежала в ліжку майже два роки. Доглядати її приїхала до них здалека тітка Оленка. Вона не спускала дітини

з рук, але то було замало. Одного разу прийшов лікар, обслухав Раїсу, й сказав: „Ми більше нічим не можемо помогти малій, ми не маємо жодних ліків на це. Вона мусить перебороти хворобу сама, або ви знаєте, який може бути кінець. Будьте на все готові, але не припиняйте давати материнське молоко“. Лікар вийшов. На другий ранок, нікому не кажучи ні слова, тітка Олена понесла малу Раїсу до церкви й охрестила. Священик став хрещеним батьком, а тітка Олена хрещеною мамою. Вона скоро повернулась додому й розказала, що зробила. Ніхто не промовив ні слова, але вся родина мовчки одобрила цю подію. Крихта надії на краще зажевріла у всіх. За короткий час Раїса почала поправлятися і скоро почала бігати у дворі з іншими дітьми. Пізніше часто з тіткою Оленою відвідувала церкву. А коли Раїса підросла, почала таємно зникати і її завжди знаходили на церковнім крильці під дашком на орнаменті. Отець і пані-матка не забороняли їй бути при церкві.

Навколо церкви були келії та підвали, в яких лежали забальзамовані люди. Таких келій було 4. Одна з них була під вівтарем. В цій келії лежала черниця, в чорному вбранні, з непокритою головою. На вигляд їй можна було дати 25-30 років. Риси обличчя підкреслювали її шляхетність. Труна була покрита прозорим пластиком. Біля труни стояли свічки, дві з кожного боку й одна в головах. Я дуже часто ходила до цієї келії, щоб подивитись на черницю. При світлі свічок було добре видно все навколо, і я нічого не боялась, а навпаки, з приємністю все оглядала. В інших келіях були мужчини. Обличчя їхні були дуже суворі, а тому я їх боялась і не ходила в ті келії.

Недалеко від церкви росли чудові яблуні, вишні, що весною заливались прекрасним цвітом-ароматом. Вони оживляли весь прицерковний лісовий краєвид. Це приваблювало багатьох прихожан і людей побічних, а мене в першу чергу. Товпа людей стояла і любувалася цією нечуваною красою. Так я проводила час при церкві і в церкві аж до осені 1932 року.

Коли прийшла чутка, що церкву будуть закривати, бо „хлібозавод потребує базу для муки“, я стрілою полетіла до церкви. Було не багато людей, що сиділи в церкві, на сходах і на церковному подвір'ї. Говорили між собою дуже тихо і обережно, але я почула: „Завтра можна ікони забирати. Взагалі, все церковне майно мусить бути винесене з церкви“. На другий день щойно почало світати, я побігла до церкви. Людей вже було чимало. Забирали церковне майно, здіймали ікони зі стін. Я взяла й собі три ікони. Принесла додому і майже відразу заховала їх. Церква була відкрита. Всі ці дні я була при церкві, з сумом спостерігаючи як люди, обережно, брали церковні святощі. Часом я спускалася в келію черниці. Отець-настоятель парафії і пані-матка ніколи не появлялися перед людьми. Аж одного дня чую голос: „Завтра держава присилає робітників, які будуть зрізати з даху церковного хреста“. Я, мов несамовита, побігла до-

дому сказати батьком таку жахливу новину. В нашій хаті було невесело, панувало якесь напруження: „Що буде далі?“, мати промовила: „Більшовикам замало антирелігійної пропаганди, так вони почали нищити ще й церкви, наші вікові святині“. В хаті залягла тривожна тиша ...

Лягаючи спати, я вирішила як найскоріше бути завтра в церкві. Зранку я одяглася тепленько, бо була вже осінь і побігла до церкви. Ще здалеку я помітила на даху святині кількох людей. Там уже почалася робота. Забігаю в церковні ворота і біжу на своє старе місце — крильце під дашком. Раптом відчуваю чиєсь погляди на собі. Я глянула кругом себе і на віддалі не більше, 10 метрів побачила гурт людей — приблизно 200 осіб.

Постало вражіння, ніби я на сцені, а переді мною авдиторія. Вдивляючись, як до мене прямує двоє мужчин добре одягнених в капелюхах (рідко можна було бачити тоді капелюхи). Я зніяковіла, дивлюсь їм обом в очі, а сама думаю, що їм треба від мене? Я і інтуїтивно відчула, що вони задоволені моєю присутністю на церковному крильці. Один з них дивився на мене і приємно сміявся, нахилившись у мій бік. Він сміявся все дужче і дужче. Я не чула такого сильного сміху ніколи. Другий пан не сміявся, але дивився на мене теплими і добрими очима.

Я стояла, високо піднісши голову і дивилась на них.

Раптом чую крики із даху і мені здалось, що один з цих типів подав знак рукою, і з гуком переді мною падає баня з хрестом, а за нею менша друга. Без жадного страху я переводжу погляд на ці бани. Вони впали від мене за 20-30 см. а якби впали ближче, то я б загинула. Коли бани падали, не було великого звуку, бо робітники спустили їх аж до церковного дашку, а потім пустили (щоб не подерти дах) на церковне крильце. Друга особа, що стояла і дивилась на мене, показала мені на дорогу. Глянула я, аж там стоять віз, запряжений двіма кіньми. На возі стояли отець і пані-матка й дивились на мене. Коли переконалися, що я жива, вони сіли на віз і від'ехали. Більше я їх ніколи не зустрічала. Оба комуністи, яким хотілося моєї смерті на крильці церкви, почали відходити. Один із них пробурмотів: „Справа з церквами далеко не закінчена“. Відходячи, вони весь час оглядались на мене, а їхні страшні обличчя не стерлися в моїй пам'яті й до сьогодні.

Я почала оглядати велику шкоду зроблену бані.

Аж тут хтось тиснеться до мене. Молода жінка, яка тримала міцно за руки двоє малих дітей, підійшла до мене близько-близько. Вона притулила до мене своїх малих діточок і плакала, а в очах палили іскри радості. Вона сміялась крізь слезози.

Аж тепер-сьогодні, я зрозуміла, що тоді я була надією тих людей, а те, що вони втрачають — воно оживе і буде жити далі.

Люди почали розходитися. Дехто, проходячи мимо, торкався мене і усміхався; іскра надії була в кожному з них. Безбожна влада нищить церкви,

забирає мідь з дахів церковних, але духовності-побожності душі людської не забере і не знищить ніколи.

Я далі оглядала бані і відчула, що зроблена велика руїна. В моїй уяві постав образ — церкви зрізали голову. Раптом зринула думка про черницю. Через пару секунд я вже була біля сходів келії, а ще через одну секунду я збігла по сходах і стала перед гробиком. О Боже! Я побачила сумну картину. Я остановила. Її труна була зрушена з місця. Покривало пластикове прорізане над головою, а тоді чиясь сильна рука тягла пластик то в один бік, то в другий. Головка черниці похилилась на груди, а тіло лежало боком. Мені стало моторшно й тяжко. Я не могла залишатись там далі й поволі, як поранений птах, вийшла по сходах нагору. То було мое останнє відвідування черниці. На другий день раненько я прийшла до церкви і пішла до келії (я не могла спокійно спати цілу ніч, тривожачись про долю монахині). Навхрест входу в келію була прибита дошка і на ній напис. „Вхід заборонений. Забиті були й двері в церкву і знову — „Вхід заборонений“.

Бані з хрестами були вивезені. Дехто ходив по церковному саду, який зеленів, шелестів і щось таємно шепотів. Було сумно і тяжко. Я довго дивилася на церковний дах, але бань з хрестами більше не побачила.

За деякий час мої батьки побудували хату і ми покинули „Жовтневий рудник“. Я скоро почала вчитись в школі „Жовтнева“, а щоб дістатись до школи, мусіла проходити повз церкву. Одного дня я побачила, що церковні двері були відчинені. Я зайдла в церкву. І що я побачила? Увесь вівтар був завантажений мішками з борошном. Працювало там декілька робітників, пересипали борошно, щось сортували. Побачивши мене, здивувались і перестали працювати, дивлячись прямо на мене, а я дивилась і дивилася у вівтар. Деякі робітники скинули шапки. Заспокоївшись, я тихенько вийшла на крильце церкви. Оглянула церковний сад, у якому нічого не змінилось. Мені стало дуже сумно і так було завжди пізніше, коли я туди заходила.

Інколи ми їздили до церкви всією родиною: тато, мама сестричка і я. То було 12 км від нас.

Я любила запах ладану, горячі свічки та багато людей.

Вибух Другої світової війни кинув мене поза Батьківщину, на еміграцію. Проживаю зі своєю родиною в США, у Філадельфії. Коли є ще хтось, хто пам'ятає закриття церкви на Жовтневому руднику 1932 року восени, той пам'ятає рухливу, жваву малу постать на церковнім крильці, на чудовому орнаменті кафляної підлоги під церковним дашком.

КРЕДИТОВА СПІЛКА "СОЮЗ" — ПОВНІСТЮ ДО ВАШИХ ПОСЛУГ

Зaproшуємо Вас познайомитись із нашими фінансовими послугами і вибрати одну з них яка буде найбільше үигідна Вам. Чекові конта, ощадничі конта, Р.Р. С.П., Р.Г.О.С.П. (на закуп першої хати), різні позики, грошеві перекази, чеки для подорожуючих, і багато більше. Ваша Кредитова Спілка має великий вибір фінансових послуг щоб задоволити Вашу потребу. Розрахуйте на нас із повним довір'ям на позики із найнижчими відсотками і дорадчу обслугу. Ми є Кредитова Спілка "СОЮЗ" яка є повністю до Ваших послуг. Звертайтесь до нас за всіма Вашими фінансовими потребами.

2299 Bloor St. West

Toronto, Ontario M6S 1P1

406 Bathurst St. Toronto, Ontario M5T 2S6

Tel. 763-5575

406 Bathurst St.

Toronto, Ontario M5T 2S6

Tel. 363-3994

9:30 am-6:00 pm	Понеділок	12 noon-5:00 pm
9:30 am-6:00 pm	Вівторок	10:00 am-5:00 pm
9:30 am-6:00 pm	Середа	10:00 am-5:00 pm
9:30 am-8:00 pm	Четвер	10:00 am-5:00 pm
9:30 am-8:00 pm	П'ятниця	10:00 am-7:00 pm
9:00 am-3:00 pm	Субота	9:00 am-3:00 pm

S N I H HEATING & COOLING

ВОЛОДИМИР СНІГ
Власник

11 Marmora St.
LONDON, ONT. N5Z 1Z4

Telephone
(519) 432-1983

Є. СЛОНІВСЬКИЙ

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОБГРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ СНА

(Уривок із недрукованої брошури: „Сон і сновидіння в світлі науки, розділ I-ий“).

Сон, як необхідний процес життя людського організму з'явився разом з створенням людини Богом. Від початків свого появлення людина потребує періодично спати, і коли б вона цього не робила, то мусіла б умерти. Не зважаючи на таку колосальну вагу сна, явище сна довгий час заливалось поза людською увагою. З часом, навколо цього явища, люди почали будувати різні здогади і давати їйому визначення. Одні приймали сон за прояв дії злих сил і тому намагалися побороти це „ зло“ неспанням, другі, навпаки, трактували сон проявом чину Божества і тому намагалися побільше спати, щоб, мовляв, зайвий раз не грішити, а треті дивилися на сон, як на процес чисто фізичного порядку. Перші, більш-менш, уважні спостереження над сном провели німці в сімнадцятому столітті, але, назагал, явище сна, на протязі минуліх віків, науково не було досліджено. Наука займалася лише усними припущеннями. І вже, як наслідок цього, на протязі 17-18 сторіч, з'явилось дві теорії про причини сна: а) **Гідратна**, яка пояснювала, що сон викликається нагромадженням великої кількості води в клітинах організму. Пере повнення клітин водою притуплює діяльність організму, в наслідок чого організм спить до моменту зменшення води в клітинах. б) **Теорія вуглекислого газу**, також стара, вона з'явилася яких 150 років тому. Прибічники її стверджували, що причиною сна є нагромадження вуглекислого газу в клітинах організму та в органах віддиху, що ставить організм в напівдіяльний стан. Обидві ці теорії сьогодні рахуються занадто устарілими, навіть, виглядають досить примітивними і тому не мають ніякого наукового значення.

Проблема сна ще й сьогодні не є остаточно розв'язаною, але, все ж таки, розуміння явищ сна в наші дні є багато кращі, ніж колись. Група найвидатніших фізіологів світу 19-го і початків 20-го сторіч, досліднюючи тваринно-людські організми та їх фізіологічні функції, як в пробудженому, а так само і в сонному стані, підвезла наукову базу для майбутніх умозаключень про сон. Такими найвидатнішими науковцями в галузі фізіології були: **Галлер, Альбрехт (1708-77)** — швейцарський учений, але професор німецького університету, дослідник експериментальної фізіології; **Магенді, Француз (1783-1855)** — французький лікар і фізіолог (1787-1869) — чеський фізіолог, найвидатнішим дослідженням якого є сутінкове переміщення відчутності ока до кольору, що й називається „Пуркінжевим ефектом“; **Шван, Теодор (1810-82)** — німецький фізіолог, який вважається батьком цитології (науки про клітини); **Бернард,**

Клод (1813-78) — французький фізіолог, професор Сорбонського університету в Парижі, один із найвидатніших наукових дослідників Франції; **Мюллер, Йогансен Петерс (1817-58)** німецький фізіолог, особливо заслужений в галузях біохемії, порівняльної анатомії, психології, неврології включно зі сном; **Ду-Буа Реймонд, Еміль (1818-96)** — француз, але вважається німецьким фізіологом (професор берлінського університету), відомий за свої дослідження нервової діяльності; **Гельмгольц, Герман Людвіг Фердінант (1821-94)** — німецький фізіолог, фізик, біолог, математик, філософ. Він вважається основоположником застосування оптики в фізіології, з'ясував теорію кольорового бачення, пояснив пристосування лінзи в оці і винайшов офтальмоскоп і.т.п.; **Павлов, Іван (1849-1936)** — найвидатніший російський фізіолог, невролог, основоположник науки про рефлекси, дослідник і автор фундаментальної гіпотези сна; **Віллсон** — найвидатніший англійський фізіолог, невролог, прибічник Павлова в галузі наукового обґрунтування причин сна.

Всі ці, вищезгадані вчені, ще в дев'ятнадцятому сторіччі помітили, що під час сна вгасають процеси організму: свідома діяльність мозку зникає, биття серця уповільнюється, частота дихань обнижується, рухомість м'язів стає зовсім мінімальною, кровіг уповільнюється, кров'яний тиск понижується, діяльність видільної системи притуплюється і, таким чином, організм опиняється в стані досить приглушеного життя. Вся ця група вчених-фізіологів досліджувала й фіксувала статику і динаміку фізіологічних функцій в організмі під час сна, але ніхто з них, крім Павлова, достатньо не зацікавився самим сном, як природньо-фізіологічним явищем. Павлов, якраз, був першим ученим, який в початках 20-го сторіччя наблизив світ до більш ширших уявлень про сон. Правда, в той же час, з'явилася чиєсь **теорія нейронів**, яка прояснювала, що сон організму наступає в наслідок розриву контакту між нейронами (нервові клітини, з яких складається нервова система) в місцях їхнього з'єднання. Вірніше, в наслідок розриву зв'язку між нервовими відростками нейронів, тобто: нейрітів та дендрітів. Ця теорія була найбільш прогресивною за всі попередні, і, можливо, що вона навела Павлова на більш правильний шлях думання.

Він, дослідуючи рефлекси на собаках, помітив, що сон є також рефлексом, тобто, реакцією нервової системи на подразнення. Свої досліди Павлов провадив таким же порядком, як і над іншими рефлексами і потім зробив висновок, що сон, як і інші рефлекси регулюється центральною, нерво-

вою системою.¹

Павлов довів, що сон відбувається в наслідок протяжного, одноманітного подразнення нервової системи, за яким слідує гальмування найважливішої частини центральної нервової системи — півкуль головкового мозку, в першій мірі гальмування кори² головного мозку. Отже, за Павловим, мозок (його півкулі) є найголовнішим джерелом де започатковується сон і звідси поступово розповсюджуються по цілому організму.

Велику кількість дослідів над сном у собак, у павловській лябортаторії, провели д-р, Л. Н. Воскресенський, д-р Н. А. Рожанський, д-р М. К. Петрова, д-р К. М. Павлова і д-р Б. Н. Бірман. Всі вони прийшли до висновку, що одноманітність подразнення органів нервової системи обов'язково викликає сон. Так само і в людей всі подразники природні й штучні, сильні й слабі, що одноманітно подразнюють нервову систему викликають сон. Такими подразниками, наприклад, можуть бути: одноманітне коливання морських хвиль, абсолютна тиша в кімнаті, одноманітний шум станків на виробництві, гуркіт трамваю на вулиці, переливання хмар на небі, безперервне діяння сонячних чи електричних променів на зір і. т. д. Наприклад, в час кримської війни (1854-55) деякі гарматички засиали біля гармат під сухільний гул канонади. Досліди Павлова та його співробітників показали, що сон людини та вищих тварин обумовлюється наявністю в корі головного мізку нервових центрів, які регулюють діяльність організму.

У інших хребетних тварин, як: амфібій, рептілій чи навіть птиць, у яких центральна нервова система є менш розвиненою, теж відбувається сон, але він є нічим іншим, як станом оцепініння організму спрямованого на відпочинок нервової системи. Сон людини та вищих тварин типу савців пояснюється гальмуванням нервових центрів.

Гальмування розподіляється на цілковите та часткове, на зовнішнє та внутрішнє. При гальмуванні переважної більшості нервових центрів людина опиняється в стані міцного сна, **який зветься глибоким сном**, такий сон в більшості випадків проходить без сновидінь. **Часткове гальмування супроводжує собою слабий сон.** Це той, при якому людина знаходиться в напівсвідомому стані і найчастіше пов'язаний з сновидіннями. Дрімота являється представником найслабшого сна.

Гальмування центрів відбувається не відразу, а поступово, в наслідок довгого подражнення нервової системи. Причому, центральна нервова система (півкулі головного мозку) може приходити до стану гальмування двома шляхами: через подражнення зовнішніх органів чуття (зору, слуху, нюху чи шкіри) і появлятися спочатку в нижній частині центральної нервової системи, де розміщена деяка частина центрів, а потім трансформуватися до вищої частини центральної нервової системи (півкуль головного мозку) і там повторювати процес

гальмування нижчої частини центральної нервової системи, гальмування носить назву **зовнішнього гальмування**, або, навпаки, подражнення зароджується у внутрішніх частинах центральної нервової системи, безпосередньо в півкулях головного мозку, і спричинює їх гальмування, а тоді це гальмування поступово пересовується до нижчих частин центральної нервової системи і приводить в бездіяльний стан іх центри, такий процес гальмування й називається внутрішнім гальмуванням. Обидва ці гальмування спричинюють в організмі сон. Різниця між ними полягає тільки в способі, або умовах, їхньої появи, а не в якісній суті самого процесу гальмування (Див. Павлов, І. П. Селектід воркс, Москов, 193..., ст. 230-31). Зовнішнє гальмування є раптовим і діє між малими точками, як також між великими частинами мозку і породжує, так званий, пасивний сон. Тоді, як внутрішнє гальмування є, свого роду, процесом поступового потухання діяльності нервової системи, або активним гальмуванням, що репрезентує собою активний сон.³

Павлов вважав, що обидва ці види подражнення приводять до збудження нервової тканини, і, що під час збудження відбуваються фізико-хемічні процеси в нервових клітинах, іншими словами, проходить метаболізм нервових клітин, який супроводжується виділенням з нервових клітин і нагромадженням навколо них нервоклітинної рідини⁴, яку можна було б назвати нервотоксином, що приводить нервову систему до втоми, яка підсилює процес гальмування.

Виходячи з вищезазначеного, весь час приходу до сна можна розбити на чотири фази:

1) **Подражнення проходить на протязі певного часу, коли організм повнодіяльний, 2) За подражненням іде збудження нервової системи**, під час якого із нервової тканини багато виробиться нервотоксину (нервової отрути). При великих нагромадженнях його навколо нервової тканини, він так негативно впливає на неї, що та відразу притуплює свою діяльність і переходить із стану збудження в 3) **стан втоми**. Втомившись нервова система, в своїй діяльності і праці весь час спускається по похилій вниз аж доти, доки зовсім не виключиться з дії. Цей останній момент і називається 4) **гальмуванням нервової системи**, який власне обумовляє собою процес сна. Це є той період коли нервова система та її центри одержали сигнал на відпочинок і замінили свій стан діяльності на стан тимчасового спокою — **на сон**. Таким чином, ці чотири стадії до сна зводяться до такої короткої схеми: подражнення — збудження — втома — гальмування, — іншими словами — сон.

Слабий сон людини характеризується гальмуванням меншості центрів. Для перетворення його в глибокий сон необхідне гальмування переважної більшості центрів. Не всі центри в один і той же час гальмуються. У великий мірі це залежить від типу подразника, але на думку автора цих рядків, можна припустити, що в першу чергу загальмову-

ється той центр, навколо якого нагромадилося більше невротоксину.

Наука припускає, що найчастіше нервові центри загальмовуються по черзі. Було помічено, що з початку паралізується зоровий центр, за ним центр мови, центр слуху, потім центр свідомості, а тоді поступово й інші. В залежності від виключення центрів, в такій же послідовності, припиняються відповідні їм функції в організмі. Спочатку людина заплюшує очі, перестає бачити, говорити, чути і з цим втрачає свідомість. Як би там не було, але за період сна чи на довго, чи на короткий час, чи по черзі, чи відразу усі центри мусять перейти через стадію гальмування.

Отже, ознайомившись з міркуваннями Павлова та його співробітників ми можемо своїми словами сформлювати визначення сна, а саме: **соном називається дуже приглушений стан фізіологічних процесів в організмі, що настуває в наслідок подражнення, втоми і гальмування центральної нервової системи, а головно, кори головного мозку.**

За Павловим сам сон є дуже важливим і необхідним фізіологічним процесом, спрямованим на повернення пробудженого стану організму, на реставрацію втраченої енергії і на відновлення повної фізіологічної діяльності організму. Виходячи з цих міркувань Павлов вважав, що фактор пробудження є таким же важливим для організму, як і фактор сна і, що перехід від стану сна до стану пробудження є таким же поступовим, як від пробудженого стану до стану сна. Павлов зазначив, що „Вся наша нервова діяльність складається з двох процесів: будження і гальмування і що наше все життя є безперервною взаємодією цих двох процесів.⁵ За його концепцією ці два опозиційні процеси в організації концентруються вічно і, що обидва вони підлягають законові зворотньої індукції.⁶ Іншими словами, вони є основними регуляторами життєвого ритму під час сна й пробудження.

Безумовно, в зв'язку з концепцією Павлова про сон, з'явилася низка теорій і дискусивних тверджень, які або схваливали міркування Павлова, або видозмінювали чи заперечували його концепцію. Як би там не було, переважна більшість фізіологів світу, які займалися дослідженнями сна, погодилися з Павловим, що сон, як і всі інші фізіологічні функції в організмі, регулюється центральною нервовою системою.

Найбільш завзятим противником погляду Павлова виявився швейцарський фізіолог Валтер Гесс, який намагався заперечити твердження Павлова про причини сна й механізм регуляції, шляхом висунення свого твердження про наявність в центральній нервовій системі спеціального центру сна, який, нібито, регулює весь процес сна в організмі, незалежно від стану й діяльності інших частин нервової системи. Ці твердження Павлов здекваліфікував своєю статтею „Проблема сна“, в якій він довів, що ніякого спеціального центру сна в організмі немає і, що він непотрібний, бо вся цент-

ральна система, фактично, є, свого роду, центром сна.⁷

Другим, досить солідним дискутантом з Павловим, на тему сна, був представник американської школи фізіологів, Натінаел Клайтман. Його погляди на явище сна відрізнялися від поглядів Павлова. Всупереч останньому, він твердив, що заування фізіологів не полягає в поясненнях явищ, що сон є нормальним і звичайним явищем в організмі, а, що мозок, якраз мусить бути підбадьореним не до сна, а до пробудження, якимсь зовнішнім фактором. Він твердив, що організмів легко засипати, але тяжко пробуджуватись. Він вважав, що пробудження можна втримувати мускулярною діяльністю і подражненням органів чуття. Він інформував науковий світ про знайдення ним, у поздовжному мозкові, **спеціальної структурно-сітчатої формациї**, яка лежить на перехресті імпульсивих шляхів, що проходять від органів чуття до вищих нервових центрів і, навпаки, від вищих нервових центрів до вегетативних частин нервової системи. Цю сітчату формaciю він назвав **центром пробудження**, який, мовляв, контролює зміни в організмі в пробудженному чи сонному стані, незалежно від зовнішніх впливів. Іншими словами, він висловив думку, що ця сітчата формація має в собі систему, діяльність якої утримує в організмі пробудження, а бездіяльність спричинює сон.⁸

Наукова література не зазначає реакції Павлова на висунення такої концепції Клайтманом. Можливо, що Павлова тоді вже не було в живих.

Міхел Жове, професор Леонського університету, не торкаючись теорії Павлова, висунув свою гіпотезу, побудовану на присутності в нервових клітинах спеціальної речовини — серетоніну, який виробляється, так званими, серетоніоергічними нейронами, які знаходяться в повздовжному мозкові. Це так звана **нейро-хемічна теорія**, згідно якої серетонін і серетоніоергічні нейрони є **сонно-індуктивною системою**, що спричинює і регулює процеси сна в організмі.⁹

Д-р. Вільям Ц. Демент, професор Станфордського університету, як і інші науковці Америки, вважав, що мозок потребує системи, яка може знаходитись в повздовжному мозку, щоб приводити організм у стан сна. Такою системою, згідно доктора Клайтмана, є **структурно-сітчата формація**, але д-р. Демент, одночасно, вважає, що коли б ця система була поруйнована то тоді інша частина мозку може її застути, тобто виконувати її функцію і, таким чином, спричинювати чи регулювати сон. Він вважав, що кожна клітина мозку має незалежну здібність пробуджуватись чи спати і тому ці клітини можуть спричинювати в організмі сон і пробудження. Це так звана **теорія застуництва** (тзе пейсмеікер тсеорі).¹⁰

Найновішою концепцією про причини сна є сьогодні **біохемічна теорія сна**, яка щойно перебуває у стані експериментування, перевірки і передбачень. Нещодавно знайдені в нервовій системі спеціальні речовини, а саме: ацетілхолін, серетонін

і норадреналін, які діють, як нервогормони в передаванні подражнень в центральній нервовій системі. Серетонін, наприклад, є найважливішою речовиною для глибокого сна. Було помічено, що при затримці вироблення серотоніну в організмі, останній впадає в безсоння. Норадреналін спричиняє швидке рухання ока під час слабого сна і цим, очевидно, відограє деяку роль співучасника сновидінь. На підставі вищесказаного д-р. Дітріх Ланген зробив висновок, що викликання сна й пробудження в великий мірі залежить від цих сполук.¹¹

Переглянувши всі ці, вищезгадані гіпотези сна, автор цих рядків, як фізіолог і біохемік за освітою, найбільш схильний до погодження з теорією академіка Павлова, бо його теорія виглядає більш науково обґрунтованою і в великій мірі експериментально підтверджена довголітньою, дослідницькою практикою співробітників Павлова по вивченю явищ сна. Ефективність теорії Павлова тим більше кідається в очі, якщо взяти під увагу те, що ніхто із західних учених, фактично, не заперечив процесу гальмування центральної нервової системи під час сна, як також ніхто з них не зігнорував твердження Павлова про значну роль вищих нервових центрів під час сна.

Всупереч концепції Павлова, фізіологи американської школи вбачають, що місцем формування процесу сна є не вища сфера головного мозку (півкулі і кора), а повзловжний мозок, що є зв'язковим містком між вищою сферою мозку і переферіяльною нервовою системою. Логічно думаючи, можна зробити висновок, що це може бути, але не конче це мусить бути так, бо одночасно можна також припустити, що повзловжний мозок, як зв'язковий ланцюжок між головними і спинним мозком, слугить, просто, звичайним трансформатором чи передатчиком гальмувань і подражнень від вищих сфер центральної нервової системи до нижчих і навпаки.

Гіпотеза доктора Клайтмана, на перший погляд, здається найбільш реальною і частково подібною до теорії Павлова, бо ж явище сна й пробудження він, все ж таки пояснює діяльністю нервової системи, але в той же час його концепція є, до деякої міри, суперечливою, нелогічною і досить запутаною для зрозуміння. На нашу думку, немає потреби звертати всю увагу вчених на процеси пробудження, в якому організм знаходиться дві тритини часу, і є більш доступним для вивчення й знехтувати дослідження процесу сна, зміст якого є більш захований і тяжкий для вивчення. Тому, здається не логічним залишити вивчення життєвого стандарту тваринного чи людського організму під час сна, поза науковою увагою. Тим більше, що сам сон є біологічним явищем спрямованим на відновлення діяльності організму в пробудженному стані. Отже, нехтування, досліджені сна є, фактично, негацією фізіологічних процесів, пов'язаних з пробудженням. І, мабуть, з мотивів виразности, щоби запобігти якоїбудь путаниці, академік Павлов надавав рівнозначної життєвої важливості

обом процесам: гальмуванню й збудженню, засипанню й пробудженню. Іншими словами, він поставив знак рівності між цими двома протилежними, але одночасно, взаємодіючими життєвими процесами. Толі, як доктор Клайтман знегував їхню взаємоподію, надав домінуючої ролі пробудженню і поставив сон в залежність від першого.

Ми не сумніваємося, що д-р. Клайтман міг віднайти спеціальну структурно-сітчату формaciю в повзловжному мозкові, яка може відогравати певну роль в пробудженні чи, навіть, правити за центр пробудження, бо ж всі функції організму керуються відповідними центрами, але тяжко собі уявити, щоб ця дільниця мозку діяла б собі самостійно, без зв'язку й координації з вищою сферою центральної нервової системи, — кори головного мозку. Тому виглядає досить схематичним і спрощеним твердження: „якщо ця формaciя є діяльна організм є пробуджений, якщо вона є бездіяльна організм спить.“ Без детальної експериментальної перевірки, це твердження, аж занадто, виглядає на безпідставне передбачення.

Нам здається, що сьогодні найбільш актуальною й практичною, із західніх теорій, може бути біохемічна теорія сна, висунута доктором Лангеном, бо вона репрезентує щось нове й сучасне, але в той же час, проаналізувавши її зміст, ми бачимо, що вона є, ніби, поширенням теорії Павлова й додатком до теорії Міхеля Жове. Бо останній буде свою гіпотезу на присутності серотоніну в нервових клітинах, а Павлов також говорить про виділення й нагромадження навколо нервових клітин спеціальної „нервоклітинної“ рідини, що утворюється в наслідок нервоклітинного метаболізму, яка приймає участь в додатковому гальмуванні центральної нервової системи. Отже, помимо нашої волі, виникає питання: чи ота спеціальна рідина, якій Павлов не дав назви, не є отим самим серотоніном, про який сьогодні говорять західні вчені і, чи він (серотонін) не є отою хемічною сполукою, що гальмує центральну нервову систему і, внаслідок цього, спричиняє в організмі сон. Так виглядає, що всі ці три гіпотези — Павлова, Міхеля Жове і Дітріха Лангена, обертаються навколо тої самої ідеї й одна другу доповнюють, тому хочеться вірити, що скомбінування їх в щось одне ціле й грунтовне незабаром розв'яже загадкову проблему сна.

ПРИМІТКИ:

1. Див. Pavlov, Ivan Petrovich and Voskresenskii, L. N. "Some facts about the physiology of sleep." in I. P. Pavlov's Selected works. Moscow: (193 ?), pp. 347-353. Також Pavlov, I. P. "Relation between excitation and inhibition, delimitation between excitation and inhibition, experimental neuroses in dogs". Там же, pp. 241-248. Див. також, "The establishment of sleep" in Essential works of Pavlov", pp. 188-197.
2. Корою головного мозку називається сіра речовина мозку, що складається з нервових клітин і покриває собою всю поверхню голов-

Люба Гой серед учасників концерту — неділя 8 березня 1987 р. Зліва направо: Ярослав Кіт, Ванеса Божилів, Борислав Кіт, Зоряна Кіт, Люба Гой, Оксана Микичук, Оленка Степчук, Лара Романюк.

ного мозку, як також виповнює западини мозку чи нагромаджується в середині білої речовини (мозкових півкуль) окремими гніздами чи вузлами, які виконують роль нервових центрів в регуляції багатьох функцій в організмі.

3. Pavlov, I. P. "Internal inhibition and sleep as one and the same process with regard to their intimate mechanism"; lecture XV in his Conditioned reflexes; an investigation of the physiological activity of the cerebral cortex. New York: Dover Publications, Inc., 19607 pp. 250-264. Також див. там же: pp. 43, 46, 191, 202. Там же: "Sleep in conditional reflexes and psychiatry", pp. 39, 41, 56, 103, 104. Див. також: "Weakening the influence of a conditional secretory stimulus (Types of inhibition)" in Essential works of Pavlov, pp. 144-188.
4. Там же. Додатково див. Pavlov, I. P. "Physiology of hypotetic state of the dog" in his selected works, pp. 356-370.
5. Див.: Pavlov, I. P. Selected works, p. 373.
6. Див.: Pavlov, I. P. Lectures of conditional reflexes. New York: 1967, p. 104.
7. Див.: Pavlov, I. P. "The Problems of sleep in his Selected works. Moscow, 193 ?, pp. 332-387.
8. Дива.: Dement, William. Some must watch while some must sleep. San Francisco, 1974. pp. 14-15.
9. Див. іам же, p. 15.
10. Див. там же. pp. 15-16.
11. Див.: Langen, Dietrich. Speaking of sleeping problems. New York, Chicago, 1978. PP. 26-27.

Ярослав КІТ

ЛЮБА ГОЙ В ОТТАВІ

Оттава, Канада. Користаючи із свого професійного виступу в столиці Канади, наша славна артистка, Люба Гой знайшла час взяти участь теж в житті української столичної громади.

В суботу вечором 7-го березня 1987 р. Люба Гой виступила на мистецькій програмі LAUGH WITH LUBA GOY. Цей вечір організував комітет збирання фондів на будову УК Крайового Собору в Оттаві. Вечір відбувся в залі УГП Собору Успіння Пр. Богородиці.

На концерті разом з Любою Гой виступили: А. Дзюбанік, М. Заячковський, Ю. Марчук та оттавський танцювальний ансамбль „Дніпро“. Програмою керував Стефан Андрусяк. Вечір був вдалий фінансово і душевно. Людей було повно. Це вперше в Оттаві відбувся такий вечір.

В неділю пополудні Люба Гой була присутня на Шевченківському концерті. Оттавські Рідні Школи та Курси Українознавства ставили концерт в „ПОКЛОНИ КОБЗАРЕВІ“. Люба Гой, виростала в Оттаві і виховувалася в українськім дусі саме на таких концертах. Вона почала свою кар'єру на таких концертах, що й довело її до того, що вона сьогодні є нашою найбільшою зіркою театру і телевізії. В Оттаві поцікавилася сучасним станом нашої молоді. Чи часом немає другої ЛЮБИ?

Під час концерту Люба Гой пильно приглядалася до виступів нашої молоді, а по концерті, знайшла час піти за сцену і з нею запізнатися, поговорити і порадити. Вона, між іншим, має за собою чотири нагороди ACTRA. Наша молодь оцінила присутність Любі Гой тим, що рівно ж нею зацікавилася, і ще довго по концерті любо з нею розмовляла і веселилася та радо приймала її цінні поради.

ДВА ЛИСТИ З УКРАЇНИ

(Уривки)

Квітень, 1987

Дорогі...

...Що написати про наше життя? Оце зовнішнє пожвавлення, або гра у свободу, зробило людей більш розкutими, і це треба використовувати. Зарaz у пресі, по телебаченню більше ставиться сuto національних проблем. Ми обговорювали поміж собою, щоб під етнографічні захоплення зараз створювати клуби вивчення історії, вишивання, або української кухні. Це б допомогло згуртувати людей. Крапля до краплі — і озеро води набіжить.

„Вгорі“ зараз паніка. Дано вказівку більше залучати людей до передач, що говорять українською мовою. Це обумовлено тим, що відкривається американське консульство і там будуть робити записи українських програм, в яких використовується лише „велика москальська“ мова. Вже і наради виробничі у нас відбуваються українською мовою.

Щире вітання Вам від багатостражданьних киян!

Чому я вживаю слово „багатостражданні“? Розмова з Вами знову нагадала про чорнобильські по-дії... Справи погані. Це все балаканина, що люди повертаються до свого колишнього помешкання. Років 50 там жити ніхто не буде. Проблем багато. От я був у відрядженні в Житомирі, то мені показували села, де стронцій заглибився вже майже на метр у землю. Якщо він потрапить у водоносний шар землі, то ніхто не знає, на якій українській місцевині це позначиться. Чи це буде Хмельницький, чи Вінниця, чи Полтава. Спочатку зробили пропаганду, що велика турбота про людей. У селах, що будують, немає ніяких вигод, роблять все нашвидкоруч і чимало випадків, коли нові будинки розвалюються, як на піску. Люди не хотять туди їхати. Та надумали хитру річ. Держава видала (звичайно мовчки) вказівку, щоб киян не брали на працю в інших республіках. Муся до споконвіку. Ніби люди винні, що спіткало таке горе.

Останнє обстеження (закрите) довело, що страшенно прогресують ракові захворювання у Києві чимало людей дістало білокров'я, але лікарі пишуть інші діагнози. Так ім наказали, щоб не було паніки. Дурять людей, як кажуть, при денному свіtlі. Отож, пішов по місту такий анекдот, що відкрито новий маршрут для одноденного відпочинку: Київ-Чорнобиль-Берковці (це цвінттар). Народ не втрачає почуття гумору, але прокинулась велика злість. Навіть в такому становищі в Москві продукти харчування звідусіль, а Київ на самообслуговуванні. Жодна республіка не допомогла корамами худобі, вже не кажучи про людей. Коли забивали скотину, то ніхто не хотів брати з України продукти. От вам і велике „братьство“ в дії. Тому люди і кажуть:

— Чув, на Україні збирають гроші, пожертування.

— На що?

— Щоб побудувати Кремлівську атомну станцію.

Анекдоти анекдотами, але біда розпрозорила очі багатьом. Люди відверто почали говорити про долю України і зрозуміли зміст брехливий великого братерства. Про це писати не переписати...

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА МОГИЛУ БЛ П. МАР'ЯНКИ ПАЛІЕНКО

Бувають різні знайомства. Моє знайомство з бл. п. МАР'ЯНКОЮ ПАЛІЕНКО було короткотривале, а довгопам'ятне.

На одному із засідань Управи Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді, присвяченому справі молоді, Світлана Кузьменко запропонувала нам прийняти в члени Мар'янку Паліенко, як одну із молодших, що виявляє зацікавлення до мистецтва, до малювання. Управа наша радо погодилася. Запросили ми Мар'янку на засідання. Мар'янка прибула на наше засідання із деякими зразками своїх праць. Вона радо погодилася з нами співпрацювати. На наші засідання вона не завжди могла приходити, але заявила нам, що в усікій потребі допоможе нам.

Якось трапилось так, що у мене виникли клопоти з оформленням обкладинки до моєї збірки „Заобрійні перегуки“. Кого б я не просив, ніхто мені нашвидкоруч не міг зробити. Тоді я подзвонив Мар'янці, розказав про зміст, розмір, назив книжечки. Мар'янка десь після двох годин дзвонить мені, що має для мене проект. Зустрічаємось. Вона показує мені готову обкладинку, яка, до речі, мені сподобалася. Я хотів одразу й заплатити їй, але вона, категорично, відмовилась, сказала: „Як надрукуєте й подаруєте мені книжку з моєю обкладинкою, то це й буде найбільше мое вдоволення“. Так і сталося.

А оце вістка про болючу втрату. Приходжу на Панахиду. Поєднуюсь з небіжкою в молитвах. Висловлюю батькам співчуття, а маті й каже: „Залишилась нам пам'яткою підписана вами книжка „Заобрійні перегуки“. „А в мене, — кажу — залишилась пам'яткою по Мар'янці її обкладинка.“ „Знайомство наше коротке, але пам'ятне. Мар'янка немов той метеор, спалахнувши, згасла. Скільки подивлюсь на книжку — згадаю її. Вічна її пам'ять!

I. Боднарчук
(Новий Шлях, 27 червня 1987)

В. ГОЦЬКІЙ

ЩО ВИЯВИЛА АНКЕТА В ПЕРЕМИШЛІ

(Вступ)

Восени 1986 р. на терені Перемишля працювала чотири тижні група молодих науковців з Познанського Університету, яка досліджувала справи української меншини в Польщі.

Перемишль вибрано тому, що там найбільше в Польщі скупчення українців (до 5,000 в місті, а до 15,000 в околицях), та ще й тому, що саме в Перемишлі найбільше поворотців з примусового переселення на «Одзискане Земе».

Опити переведено на такі загальні теми:

1. Причини й наслідки повороту на південносхідні терени Польщі
2. Етнічні вальори українців
3. Суспільні відносини на терені Перемишля
4. Як уявляємо собі Бога?
5. Відношення до праці.

Перед тим, як переведено самі опити, при допомозі анкет-запитників чи приватних розмов — переведено вступні розмови, щоб познайомитися в терені з такими людьми:

з Головою УСКТ в Перемишлі — Б. Сютриком, керівником клубу УСКТ — М. Підгірним, проф. Атаманом (римо-католицьким ксьондзом), о. мітратом Майковичем — парохом греко-католицької церкви, парохом православної церкви в Перемишлі, та з канцлером єпископської курії в Перемишлі.

Коли канцлер римо-католицької курії довідався про ціль дослідів, відмовився від розмов, як теж еп. Токарчук зажадав дозволу на письмі на відсуття розмов від секретаріяту єпископату Польщі. Також о. мітрат Майкович, поінформований з еп. канцелярії, — нерадо вдавався в розмову. Зате приватні особи виявили не лише зацікавлення, але давали певну поміч у переведені анкет.

Анкети переведено серед учнів Учительського ліцею (200), як теж із 50 цивільними особами української меншини з різних вікових груп, різного рівня освіти та маєткового стану.

Обговоренням поодиноких питань та отриманими відповідями займемося окремо, бо молоді польські дослідники знайшли чимало цікавого матеріялу. Тут подамо лише в загальному, до яких висновків дійшли ті, що перевели досліди, маючи на увазі не лише відповіді на анкетних аркушах, але також інформації, доповнені приватними розмовами по домах, по ресторанах, клубах тощо.

З усіх опитів випливає одне загальне ствердження: **українське суспільство в Польщі є далі дискримінованою меншиною**, не зважаючи на існування постанов уряду про толеранцію і свободу

Шановна Редакціє!

У 3-тю річницю смерти нашого дорогого сина Євгена Андрія пересилаю чека на 25 дол. призначенні на видання журналу „Молода Україна“.

Юліян і Людмила Сумик

переконань. Наслідком того виявилася надмірна вразливість на акти злосливої з боку поляків, як теж з боку всяких урядових постанов.

Другим найбільше болючим для українців є факт, що Греко-католицька Церква не має правного статусу й у всьому залежна від Римо-католицької Церкви.Хоча о. мітрат Майкович підкреслив, що в останньому часі помічаються певні кроки в напрямі полагодження правного статусу, то серед людей це справа ще далека до реалізації. Більшість опитуваних підкреслювали, що для українців не можна очікувати покращання ситуації в Польщі як довго політика уряду є «узалежнена від Сходу».

Таку загальну оцінку ситуації української меншини в Перемишлі подав Збігнєв Бекалярські у вступі до наукової сесії «Гуртка соціології народу» при університеті в Познані 12.12.1986.

Після того поодинокі члени експедиції читали свої доповіді на теми, ними опрацьовані, на підставі переведених наукових дослідів, приватних розмов чи використаної літератури. Доповідей тих було п'ять, доповідачі — переважно молоді поляки. З факту, що церковні кола нерадо з ними зустрічались, а теж що немає загадки про допомогу з боку державної адміністрації, виходить, що досліди ці не мали ані політичного, ані клерикального підложжя. Деякі висновки чи ствердження авторів вказують, що вони дуже критично ставились до деяких урядових потягнень, наводять на думку, що вони радше симпатики «Солідарності». З цитованих ними наукових праць видно теж, що користувались виключно науковими матеріалами, оминаючи всяку пропагандивну чи шовіністичну писанину, проти якої часто виступають, як проти дій на погіршення взаємин між двома народами.

Доповіді, виголошені 12.12.1986 в Познані, були опубліковані циклостилевим виданням в обмеженій кількості, понумеровані із приміткою «для внутрішнього вживання». Саме ця примітка вказує, що хтось із ініціаторів тих дослідів мав ясну ціль і свідомо спрямував увагу дослідників на порушене питання української меншини в Польщі. З сухо наукового погляду таке зацікавлення зовсім зрозуміле для «Гуртка соціології народу» чи для Інституту Соціології університету в Познані, але чи за тою ініціативою немає політичних плянів?

Як би не було, для нас, українців, праця, переведена молодими студентами з Познані, не лише цікава, але й вартісна, бо унікальна, джерельна і своїми ствердженнями у багатьох випадках позитивна.

V. ГОЦЬКІЙ

ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ ПРОЦЕСУ РЕЕМІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ НА ПІВДЕННО- СХІДНІ ТЕРЕНИ ПОЛЬЩІ — ЗОКРЕМА НА ТЕРЕНИ ПЕРЕМИШЛЯ

Тему цю опрацював Marek Rusakiewicz обширно й детально, на підставі не лише самих анкетних листків, зібраних восени 1986 р. в Перемишлі, але на основі мозольних пошуків джерел.

Починає доповідь сентиментальним моттом з Тадеуша Конвіцького про зацікавлення Україною та фактами, що в Польщі важко українців знайти, «бо вони тут є, а рівночасно їх немає».

Доповідь починається розглядом деяких понять, як «міграція, еміграція та рееміграція» в науковому понятті. Далі зупиняється автор на понятті «батьківщина», розглядаючи дві форми того поняття — батьківщина в розумінні географічному і батьківщина ідеологічна. І нарешті приходить до розгляду тих понять у відношенні до українців, які тепер опинилися в межах Польщі.

Дальше автор звертає увагу на труднощі, бо анкетні опитування переведено лише в Перемишлі, а зовсім не зачеплено ані Лемківщини, ані тих, що були переселені на «Землі Відзискані». Далі він звертає увагу, що під поняттям «українська меншина» маємо до діла не із суцільним монолітом, але з численними відламами. Маємо українців, які спольонізувались і нині називають себе поляками. Маємо лемків, з яких одні зараховують себе до українців, інші — до руснаків, а ще інші — до лемків-поляків. Тут автор покликається на джерельну працю проф. А. Квілецького «Лемки — проблема міграції та асиміляції», 1984 р. M. Русакевич проблему трактує так, як би всі відмінні групи були українцями.

Автор ставить тезу, що до повороту на батьківські землі спонукувала українців національна свідомість і наводить на цю тему обширну наукову літературу. Дальше він так характеризує справу переселення українців під час «Акції Вісла» у 1947 році.

Переселення це було:

1. Воєнно-політичне (ліквідація відділів УПА);
2. Внутрішнє;
3. Демографічне (виселення цілих сіл, а то і окопалиць);
4. Організоване і цілеспрямоване (переселенча комісія і військо);
5. Швидке і нагальне — протягом кількох тижнів;
6. Обов'язкове й примусове (без права залишитись або вибирати місце поселення).

Зате рееміграція має характер:

1. Неекономічний, а радше ідейний;
2. Внутрішній;
3. Добровільний, але нерідко утруднений адміністраційними чинниками;

4. Довготривалий — від 1957 до сьогоднішнього дня.

При цьому питанні автор обговорює два інші поняття батьківщини. Батьківщина особиста — це рідний дім, рідна оселя, де «коріння роду остало». Друге поняття — це батьківщина ідеологічна — це поняття не так набуте традицією, як усвідомлене в ширшому обсязі.

Тут автор зупиняється над проблемою національної свідомості чи радше етапів її розвитку серед українців. На основі праць історика Сірчука він першого етапу розвитку національної свідомості українців дошукується в Козаччині від Вишнивецького-Байди до Хмельницького.

Козаччина та визвольні війни розбудили хвилю літературного процесу, що в часах поневолення поширював та поглиблював цей процес національної свідомості. Тут немалу роль відіграла Церква, яку часто називають піонером національного відродження. Священство вело не лише релігійну працю, але освітню, культурну, суспільно-гospодарську та політичну. При тому автор подає ряд прикладів з історії.

Третім етапом розвитку національної свідомості є намагання створити свою державність в 1917 і 1941 роках.

Тому й тепер поняття «батьківщина» для українців з Перемишля не є тільки пустим словом. Для них — це країна їхніх предків, розвитку їх культури, державницьких змагань.

Дальше автор наводить відповідні місця з анкетами. В анкеті із 8 запитами («Що найважливіше в житті, за що варто життям ризикувати») на 50 опитуваних — 46 дали такі відповіді:

- 30 — життя своє і своїх близьких,
- 27 — оборна свободи,
- 26 — оборона батьківщини,
- 17 — оборона релігійних почувань,
- 15 — оборона переконань,
- 11 — оборона приватної власності.

На питання, що найважливіше для них, відповіді були дуже різноманітні, але збігалися в таких точках:

66-літня емеритка: «Щоб наступне покоління зберегти...»;

29-літній лісничий: «Щоб було дозволено українські школи, щоб на нас не дивились, як на дикунів...»;

26-літній мужчина: «Розвиток українського народу, власна держава...»;

56-літній учитель: «Мати можливість виховувати дітей, щоб знали, хто вони...»;

18-літня студентка: «Мати можливість цілком присвятитися праці в своєму середовищі...».

На питання, що найбільше зле в післявоєнній Польщі, — більшість відповіли: «Акція Вісла», примусове переселення, табір в Явожні, дискримінація та переслідування до сьогоднішнього дня». «Неможливість в наслідок розпорощення творити свої школи, свої культурні установи, ліквідація

грекої католицької Церкви...».

На 50 запитів про національність подали: 46 українців, 4 поляків. Релігія — 46 греко-католиків, 3 православних і 1 римо-католик.

Розговірна мова: 45 українська, 5 польська.

При тому автор зазначує, що термін «розговірна мова» включає мову вдома або в церкві. Бо на вулиці, при праці чи в урядах всі вживають лише польської мови, щоб уникнути погорди чи переслідувань.

На підставі відповідей автор робить висновок, що реемігрували особи з найглибше розвиненим національним усвідомленням. В дальшому автор обговорює політику уряду супроти українців і ділить її на три різні етапи.

Від 1944 до 1957 рр. це — етап, коли українців вважалося за ворогів держави. Акції УПА, ліквідація греко-католицької Церкви, виселення, табори, процеси, переслідування.

Другий етап від 1957 до 1980 рр. — це етап визнання національної меншини українців, як рівноправних громадян Польщі, творення УСКТ, шкіл, право повороту на рідні землі.

I, врешті, третій етап від 1984 року — це намагання ліквідації зла, заподіяного «Акцією Вісла» та випливаючими з неї наслідками, намагання ліквідації упереджень та дискримінації меншин.

При обговоренні першого етапу автор ширше обговорює справу УПА, цитуючи різні наукові джерела, й підкреслює, що УПА створена для оборони свого населення і боролася на своїй території. Тому назва «банди» зовсім невласна для УПА. Обговорюючи справи ліквідації Греко-католицької Церкви в Польщі, автор підкреслює, що коли Римо-католицька Церква була пригнічена, але мала можливість існувати, то Греко-католицьку Церкву зліквідовано на доручення Москви. «Львівський собор» він називає «псевдо собором» і подає такі цікаві дані: «Після насильної ліквідації Греко-католицької Церкви в СССР, 30% священства переїшло на православіє, 5% було ув'язнене або заслане, 10% виїхало за згодою єпископату на Захід, а 10% почало працю в катакомбах».

Далі автор зазначує, що Православна Церква в Польщі була зареєстрована і може діяти свободно.

Згадуючи «Акцію Вісла», автор наводить кількість тих, що загинули в боях — як польських воїнів, так і бійців УПА і зазначує: »Унешкідливлено 1509 членів УПА» (Квілецькі — книжка про лемків). «До тих чисел можна мати певні застереження, бо знайдення в хаті української книжки, газети чи вишиваного рушника вважалося за приналежність до УПА — і у висліді — арешт, табір, присуд...».

Переселенці були розпорощувані поміж польськими «осадниками» у пропорції не більше як 10% на одну оселю. Польські «осадники», це були переважно переселенці з-за Буга, які тепер користали з нагоди, щоб розправитись з українцями за свої кривди-нешастя. Українцям зправила надавано господарства або зовсім знищені війною, або в дуже

занедбаному стані. Всяка матеріальна допомога до них зовсім не доходила, так що перших кілька років можна зачислити до найтяжчих років «на засланні».

Все це діялося не без згоди чи при мовчазній згоді уряду. Про це свідчить зарядження, видане для Переселенського Уряду, де сказано: «Родини, які мали погану поліційну опінію, мали бути поселені відокремлено від поляків. Всі інші, про які не було такої опінії, могли бути поселені разом, але щоб не переступали 10% місцевої людності...».

Очевидно, поганою опінією уважалося національну свідомість, бо всякі пов'язання переселенців з ОУН чи УПА були відокремлені до табору в Явожні або передані прямо до суду.

Аналізуючи процес виселення та в пізнішому гін до повороту на свої давні землі, автор пише так: «Переселення українського населення в наслідок «Акції Вісла» довело до ліквідації акції УПА на теренах південно-східної Польщі. Але воно також довело до відірання державою прадідніх земель українців. Землі ці заселювано поляками, але багато осель перестало зовсім існувати.

Дальшим наслідком було пляномірне нищення української культури на тих теренах...».

Згадуючи про табір в Явожні, створений для українців у 1947 році, автор відмічає, що ще у 1956 році перебувало там близько 2,000 українців, в тому 500 жінок з дітьми чи немовлятами, та 25 греко-католицьких священиків.

Обговорюючи другий етап ставлення влади до української меншини, автор зазначає, що хоча видано декрет про права повороту на свої прадідні землі, то рівночасно з тим декретом пороблено ряд заряджень, утруднюючих хвилю поворотців. З однієї сторони місцеві чинники не давали права поселитись, оправдуючись, що оселі тепер зайняті новими поселенцями-польськими, що немає приміщень для поворотців чи немає праці для них. З другого боку уряд подбав, щоб переселені на західні землі Польщі дістали урядову допомогу для розбудови своїх нових господарств, а також покладено сильний натиск на те, щоб там не було національної дискримінації.

Не зважаючи на це, багато лемків таки повернулися на свої землі, Висова, Воловець, Бортне, Бліхарка, Білянка, чи Кунькова — нині мають перевагу українського елементу. Ті ж, які не могли поселитися на своїх батьківських оселях, поселивались в місцях, де легше було отримати працю і де було своє середовище. Таким притягаючим осередком став Перемишль.

В 1945 році в Перемишлі було 28,000 мешканців, в тому 3,300 українців. Нині в місті живе від 3,000 до 5,000 українців, в тому велика кількість «перекінчиків», тобто таких, що не признаються зовсім до своєї національності.

Цікаву нотатку робить дослідник, обговорюючи справу рееміграції лемків. Він стверджує, що під напором поворотців польські поселенці з Лемківщини почали відпливати. Сталося це в наслідок та-

ких причин: лемки-поворотці відкупляли від них свої бідні нивки та садиби за добре гроши. Поворотці принесли новий тип господарювання, набутий на Заході. Теж їхнє духове й культурне зацікавлення було багато вище від місцевих мешканців- поляків, тому на тому тлі, а також на релігійному доходило до конфліктів, в яких тверді лемки перемагали.

В дальному автор обговорює справи українського шкільництва й приходить до невеселого висновку. Якщо в 1961 році було зорганізовано 9 українських шкіл з 555 учнями, то в 1985 році залишилось ледве 2 школи.

Коли у 1961 році було 147 паралельних кляс з українською мовою та 2,556 учнями, то в 1985 році таких кляс залишилось 30.

Автор добавчає наступні причини такого фатального зменшення:

а) Брак прихильної постави адміністративних чинників;

б) Брак кваліфікованих учителів, а ще більше підручників українською мовою;

в) Досі існуюча дискримінація українців, які просто бояться посылати дітей до українських шкіл, щоб не закривати їм далішої кар'єри;

г) Провокації місцевої адміністрації. Щоб відкрити паралельну клясу з українською мовою, батьки мусять щороку вносити прохання про це. Часто їх переконують, що це недоцільне, бо дітям цілком вистачає польської мови, а українська може бути перепоною в дальному житті.

Автор наводить між іншими ще такий приклад: В Перемишлі існувала українська кляса в учительському ліцеї. Коли у 1963 р. в Перемишлі відбувався публічний процес над курінним «Залізняком»-Шпонтаком, то приявна в залі публіка демонстративно вітала його як героя. А що в залі було

декілька учнів ліцею — то українську клясу було ліквідовано і досьогодні не відновлено.

Подібні дискримінаційні процеси відбуваються також на релігійній ниві. На понад 500 греко-католицьких церков перед 1939 роком 303 були зареєстровані як архітектурні та історичні пам'ятки. Сьогодні в Кроснянському воєвідстві залишилось 118, а в Перемишльському — 113. Війна знищила 6 церков, більшість перейшли у власність Римо-католицької Церкви, незначну кількість перебрала Православна Церква, а деякі передано для вжитку господарського, як склади, пожежні сторожі тощо. Автор пише: «Церкви палено, нищено чи розбім рано на наших очах, часто навіть тоді, коли українці вже повернулись на свої землі. Наприклад, вже у 1984 р. знищено цінні пам'ятники з 18 століття в Райському та в Липівці».

Розглядаючи ситуацію в Перемишлі, автор стверджує, що влада не віддала жодної із 5 колишніх церков для вжитку українцям. Вони мусять користати з гостинності пароха римо-католицького костьола. А про бувшу нашу катедру пише так: «Кармеліти усувають поступово всі ознаки східньої традиції. Усунено іконостас...». Один з опитуваних заявив: «Вигляд нашої катедри зовсім не спонукує до любові близьнього... Був іконостас. Його закрито з причини ремонту, а коли ремонт закінчено, то вже не було ні одної ікони...».

Розглядаючи причини постійних національних антагонізмів та дискримінації української меншини, автор приходить до таких висновків: «З бігом часу відмирають ті, що брали активну участь в акціях УПА чи в акціях поборювання її. Отже, молоде покоління повинно виростати в атмосфері толерантності та вирозуміння, а то й повного співживуття». ■

„Патріярхат“ — червень 1987

Вигоди Податкових Реформ 1987 року

НИЖЧА ПЛАТНЯ, СПРАВЕДЛИВІША СИСТЕМА

З питаннями телефонуйте
на число

1-800-267-6638*

Виясніть чим Податкова Реформа
стосується до Вас

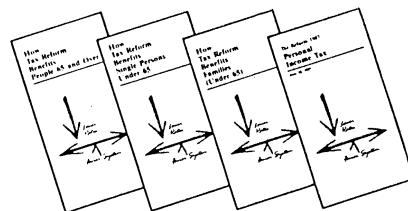
За брошурами дзвоніть
на число

1-800-267-6620*

Дістаньте детальні інформації
про Податкову Реформу

ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРИСТРІЙ ДЛЯ ГЛУХОНІМИХ 1-800-267-6650

* Від 8-ої ранку, до 8-ої вечора,
Щодня, за винятком свят.

Department of Finance
Canada

Ministère des Finances
Canada

Canada

Абраам ШИФРИН

„НЕ МОЖНА В БЕЗКОНЕЧНІСТЬ ЖИТИ ПОЧУТТЯМ ПОМСТИ ТА ВЗАЄМНОЇ НЕНАВИСТИ“

Відкритий лист А. Шифрина заступникові спікера кнесету Дов Бен Меїрові.

У „ШП“ ч. 9 з 1 березня ц.р. був поміщений ганебний лист заступника речника жидівського парламенту Д. Б. Меїра. У цьому листі ця урядова особа Ізраїля у нікчемний спосіб старалася пришити українцям колективну відповіальність за жидівський голодок та ярлик антисемітизму. Цей лист викликав обурення не тільки серед українців, але також і серед єврейських кіл, які засуджують таке дискримінуюче становище єзраїльського урядовця.

Гостру відповідь на таке писання дав також А. Шифрин, довголітній в'язень московських тюрем та директор Центру досліджень тюрем, психотюрем та концтаборів у ССРР.

Нашим читачам пропонуємо витягти з відкритого листа А. Шифрина.

„Пане Бен Меїр! — пише Шифрин — Наша держава Ізраїль доручила вам почесну ролю заступати погляди країни, і це в багато дечому зобов'язує.

Але ось, отримую з ЗСА листа від організації „Американці за права людини в Україні“, в якому прикладена копія вашого офіційного листа голові цієї організації з жовтня 1986 р. В цій відповіді грубість і безпідставні напади — у кожному рядку; в цій відповіді ви демонстративно і відкрито дискримінуєте цілу націю. Лист, що його ви отримали від голови організації пані Божени Ольшенівської, заторкував справу Дем'янюка і в ньому висловлювалися турбота про те, щоб за справою було забезпечений безпристрасний і об'єктивний розгляд судом. Ви ж свою відповідь звели до рівня обговорення взаємостосунків українського і жидівського народів, при чому вчинили в найбільше хамському тоні. ...Спершу ви заявляєте, що взагалі не хотіли відповісти на листа, бо „український народ... винен в злочинах Богдана Хмельницького супроти жидівського народу“. Ви відкрито заявляєте, що постановили відповісти лише тому, що отриманий вами лист підписав американський громадянин, „хоч і українського походження!“ Це особливо ефективно ззвучить зараз же після прийняття Кнесетом закону, який забороняє расизм: підслівне приклонювання перед Америкою і відкритий, деклятивний расизм в стосунку до її громади.

У зв'язку з тим варто було б довідатися, чи так само ви відповіли б представникам Польщі, на території якої при активній участі поляків вбито 3 мільйони жидів... а також і не одна тисяча — самими поляками вже після розгрому нацистів, в час погрому вчиненого проти жидів, які вцілили і повернулися з таборів?

Чи в такому ж грубому і расистському тоні відповідаєте ви німцям... маси яких підтримали Гітлера та його антижидівські закони... і здійснювали масове вбивство жидів?...

І врешті, при вашому знанні середньовічної історії, як відповідаєте ви представникам Еспанії, на території якої проходила інквізиція і де безпосередні предки сучасних еспанців піддали переслідуванням, катуванням і мученицькій смерті безчисленну кількість жидів?

Звичайно, всім їм ви відповідаєте ввічливо, бо... і Німеччина, і Еспанія і Польща — це держави, які на офіційне хамство відповідять санкціями. В стосунку до українців ви дозволяєте собі на грубість та чисто расистські заяви зі звинуваченням цілого народу в злочинах, вчинених окремими особами, тільки тому, бо українці не мають своєї держави, свого уряду, тому, що вони розтоптані ССР як народ, володарі якого не жаліють грошей на розпалювання взаємної ненависті між українцями та жидами. Якщо б ваше знання історії не обмежувалося періодом Хмельницького, ви могли б нагадати, що саме перед II світовою війною 9 мільйонів українців знищено за допомогою штучного голоду, організованого комуністичним урядом ССР. При чому відсоток жидів серед тих, хто безпосередньо здійснював від імені влади цю політику в Україні, був величезний.

Якщо триматися вашої логіки, то всі ми сьогодні мали б нести відповіальність за злочин проти українського народу, здійснені тими жидами-комуністами. Але від того ви легко відмежуєтесь — ті 9 мільйонів вас не болять і ви не відчуєте ні найменшої потреби не лише „відмоловати вину за їх загин аж до кривавлення колін“, як це ви рекомендуете українцям, але навіть хоч однією заявовою засудити ті злочини...

З почуттям огиди та негодування я читав цю вашу відповідь, сповнену ненавистю і безвідповідальністю. Ви звинуваєте українців, також і американських українців, у тому що саме в Україні зосереджений советський антисемітизм. Але нам, які пройшли крізь советські концтабори, відомі інші факти... українські націоналісти, не раз простягали нам руку допомогти в таборах смерти... І я сам є одним із живих свідків того. Українські націоналісти завжди в своїй пресі висловлювали повну солідарність з жидівськими націоналістами, з Ізраїлем, що викликувало злобні напади в советській пресі... Ми знаємо і випадки, коли то рядові українці-націоналісти розкривали антисемітські провокації, влаштовувані комуністичною владою в Україні, і били провокаторів...

Все вище сказане не ліквідує вини українців, які співпрацювали з нацистами в ліквідації жидів. Але чи відомо вам, що нацисти також ліквідували й українських націоналістів, які боролися проти Гітлера в 1939 по 1956 рік. В підпільній армії України (УПА) тисячі тих бійців загинули або опинилися в нацистських концтаборах разом з жидами...

І не згадали в своєму листі вашої вини, тепер вже ізраїльської, за те, що 1986 р. в Ізраїлі по-хуліганському відкрито знищено пам'ятник жидам і українцям — жертвам комуністичного терору в Україні, пам'ятник, покладений чесним українцем і приятелем Ізраїля.

Такі безвідповідальні спіkeri і політики, як ви, забувають головне у своїх міркуваннях: не можна в безконечність жити почуттям помсти і взаємної ненависті... Ваша продиктована ненавистю відповідь, буде як мога більше корисна для цілей КГБ... Народ України, розтоптаний сьогодні комуністами і ліквідований в совєтських концтаборах, потерпілий від двох хвиль голоду з мільйонами жертв, буде готовий простягнути руку жидам України, якщо мільйони українців в Україні знатимуть, що тут, у вільному світі ми є їх друзями... Ось як повинен думати політичний діяч в Ізраїлі і всі жиди у вільному світі, бо така позиція несе спасіння жидам в ССР.

А ваша позиція, ваш легкодушний лист може принести море сліз.

Ізраїль — лютій 1987 р.

Шлях Перемоги — 17 травня 1987

МІТИ ХХ СТОЛІТТЯ

Давид Меламуд, Ізраїль — (уродженець Ленінграду

Триває суд над Іваном Дем'янюком, якого Ізраїльське правосуддя обвинуває в злочинах супротив єврейського народу під час Другої світової війни.

Багато чого можна сказати на захист Івана Дем'янюка. Є немало фактів, які дощенту розбивають твердження обвинувачуючого, нібито, І. Дем'янок був безславним „Іваном Грозним“ із Тремблінки. Та не про це моя стаття.

Мені, як єврею, як ізраїльтянинові, боляче дивитися, як у зв'язку зі справою Дем'янюка висуваються необґрунтовані обвинувачення проти українського народу, нібито, більшість українців у роки Другої світової війни співпрацювали з німцями у винищуванні євреїв. Це один із найпідліших мітів ХХ століття, який ще треба викрити.

Український народ сам жорстоко потерпів від німецьких нацистів. Мільйони українців загинули і на своїй рідній землі, і в Німеччині. Мільйони українців полягли в боях проти німецького нацизму, в тій чи іншій формі. Якщо були серед українців особи, які співпрацювали з німцями, то їх було небагато. Серед усіх народів Європи знайшлися колаборанти, і вони були і з-поміж нас, євреїв. Але ніхто не посміє обвинуватити французів через Петена, норвежців через Квіслінга, а євреїв через Кастанера.

Яке право мають українофоби обвинувачувати увесь український народ через групку поліцаїв? Це — елементарні істини. Але в Америці, в Європі і особливо в Ізраїлі ці факти промовчуються. Сам

факт проведення судового процесу в Ізраїлі свідчить про те, що влаштування суду над Дем'янюком стало можливим завдяки антиукраїнській атмосфері, яка панує в Ізраїлі.

Це та атмосфера, яка дозволила серед білого дня зруйнувати пам'ятник синам і дочкам українського народу — жертвам нацистів і большевиків — і залишитися без покари. Це та атмосфера, в якій депутати Кнесету, міністри, громадські діячі відверто висловлюють свою ненависть до українського народу, — і це їм минає безкарно. Це та атмосфера, при якій промовчуються імена тисяч українців, які рятували євреїв.

Проста логіка підказує, що коли в Україні в кінці війни залишилися при житті десятки тисяч євреїв, то повинні бути, ті хто їх рятував.

То були ті шляхетні українці, котрі рятували євреїв від винищення (у більшій частині України) або від голодової смерті (як, наприклад, у Трансністрії).

Але тисячі євреїв, врятованих українцями, бояться і, ніби, соромляться заявити на весь голос, хто були їхні рятівники, вони нічого не роблять, щоб увіковічнити пам'ять своїх спасителів і щоб розвіяти густий антиукраїнський туман, що впав на Ізраїль.

На жаль євреїв, врятованих українцями, замість того, щоб вирішувати життєво важливі проблеми країни, — продовжують спекулювати на трагедії єврейського народу — загибелі 6 мільйонів людей.

Найкращим — пам'ятником 6,000,000 єреям було б створення в Ізраїлі здорового, продуктивного суспільства, звільненого від комплексів минулого, у тому й від патологічної ненависті до українського народу.

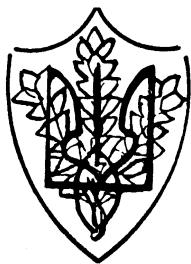
Нам, єреям, дaeться можливо останній шанс у ХХ сторіччі, а може і у всій нашій історії, змінити хід нашого історичного розвитку в позитивну сторону. Цей шанс — це звільнення від упереджень-забобонів у відношенні до українського народу. І буде злочином перед нашою власною долею, якщо ми втратимо цей шанс.

(„Ш.П.“)

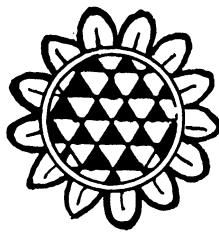

SPECIAL MUSIC FOR SPECIAL OCCASIONS

ОРКЕСТРА НА ВСІ ОКАЗІЇ

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР — ЛІПЕНЬ

7. 7. 1709 — Бій під Полтавою
8. 7. 1659 — Гетьман Іван Виговський розбив москалів під Конотоном
9. 7. 1651 — Бій під Берестечком
11. 7. 969 — Померла Княгиня Ольга
12. 7. 1580 — Появилася друком Острозька Біблія — перша друкована Біблія церковно-слов'янською мовою.
15. 7. 1015 — Помер Князь Володимир Великий у Берестові
25. 7. 1687 — Іван Мазепа став гетьманом України

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР — СЕРПЕНЬ

1. 8. 1913 — Померла Леся Українка
6. 8. 1657 — Помер гетьман Богдан Хмельницький
14. 8. 988 — Хрещення Руси-України
15. 8. 1856 — Народився Іван Франко

КАЛЕНДАР СЛОВ'ЯНСЬКИХ ИМЕН

- Володимир — 28 липня
Володимира — 11 серпня
Із'яслав — 6 липня
Казимир — 21 серпня
Мирон — 17 серпня
Мирослава — 26 липня
Олег — 7 серпня
Ольга — 24 липня
Радослав — 15 липня

З ПОВІСТІ МИNUЛИХ ЛІТ

2 — Про віщого Олега

І жив Олег, князюючи в Києві, мир маючи з усіма країнами. І прийшла осінь, і згадав Олег свого коня, якого поставив кормити і зелів не сідати на нього. Бо він спитав ворожбите:

— Від чого мені вмерти?

І сказав йому один ворожбит:

— Княже! Від коня твого, якого ти любив і на якому ти їздив, від нього ти вмреш.

Запали слова ці Олегові в душу, і сказав він:

— Ніколи не сяду на нього і ніколи не побачу його.

І звелів кормити коня і нікого не водити до нього.

Так він прожив декілька років, не бачивши коня, аж поки не пішов на греків, а коли повернувся в Київ і минуло чотири роки, на п'яте літо згадав він коня, від якого ворожбите пророчили йому померти. І покликавши старшого конюха, спитав Олег:

— Де ж мій кінь, якого я поставив годувати і доглядати?

Конюх сказав:

— Помер.

Олег же дорікнув тому ворожбитові і промовив:

Неправду кажуть ворожбити. Всі їхні слова — брехня: кінь мій помер, а я живий.

І звелів Олег осідлати собі коня:

— Хочу побачити кістки його.

І приїхав на те місце, де лежали його голі кості, зліз з коня, посміявся і сказав:

— Чи не від цього смерть мені прийняти?

І наступив ногою на кості, і виповзла змія, і вжала його в ногу. Від того розхvorівся Олег і помер. Оплакували його всі люди плачем великим і понесли його, і поховали в Києві на горі. Є могила його там і до сьогодні, відома вона як могила Олегова.

КУПАЛЬСЬКІ ПІСНІ КУПАЙЛО, КУПАЙЛО

Купайло, Купайло!

Де ти зимувало?

Зимувало в лісі.

Ночувало в стрісі

Зимувало в пір'ячку,

Літувало в зіллячку.

НА ІВАНА КУПАЛА

На Івана Купала, що Іван діє?
— Гречку сіє.
У нашої гречки вершечки.
Було б тобі, Іванку, не купатися,
Було б тобі, Іванку, з нами гратися.
— Що Іван діє?
— Пшеницю сіє.
У нашої пшениці жовті косиці.
Було б тобі, Іванку, не купатися,
Було б тобі, Іванку, з нами гратися.

ТА ХОДИЛА УЛЯНОЧКА

Та ходила Уляночка по межі,
Червоній черевички на нозі.
Червоній черевички на нозі,
Що купив Василечко на торзі.

Носи, носи, Уляночко, здорова,
А я тобі не скажу ні слова ...

Стій, дубе, не гуди
На дубові жолуді,
В чистім полі роса впала,
На вулиці Купала на Івана...

А чи було літо, чи не було,
Чомусь воно мені не докучило ...

Марина

Кругом Маринонки, ходили дівоньки,
Стороню дощик іде, стороною
Та на мою роженьку червону.

Ой на морі хвиля, при долині роса.
Стороню дощик іде, стороною
Та на мій барвіночок зелений.

Сьогодні Івана, а завтра Купала,
Рано — вранці сонце зійшло
Рано — вранці та на мою роженьку червону.

(Марина — це дерево. На свято
Івана Купала дівчата
вирубують марину, виносять на
галяву, прикрашають вінками та
стрічками і навколо неї водять танок).

Сторінку Юн. ОДУМ-у
оформив і уклав Василь Корець

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР — ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ

— Як хто робить, так тому родить.
— Липень — літу маківка, року серединка.
— Літо на зиму робить.
— Як вікна улітку потіють, то буде дощ.

СКОРОМОВКИ

Семен сказав своїм синам:
— Сини, складіть скирту сіна.
Сини склали скирту сіна.
Семен сказав своїм синам:
— Спасибі.

Ти, малий, скажи малому,
Хай малий малому скаже,
Хай малий теля прив'яже.

Ходить квочка коло кілочка, водить
діток коло квіток.

Їхав Прокіп з Прокопихо ще й з
маленьким Прокопенятком.

ІГРИ

Прочитайте прислів'я з цих слів:

1. Хто, той, їсть, робить, не, не
2. Праця, лінь, годує, марнує, чоловіка, а

З яких віршів взято ці рядки?

— На панщині пшеницю жала,
Втомулася; не спочиватъ
Пішла в снопи, пошкандібала
Івана сина годувать.

Сон Т.Г. Шевченко

І мене в сім'ї великий,
В сім'ї вольний новій
Не забудть пом'янути
Незлим тихим словом.

Заповіт Т.Г. Шевченко

ЗАГАДКИ

Якого каменя немає в морі?
Рук не має, а будувати вміє.
Хто нам всім хліб ділить?
Горя не знаємо, а гірко плачемо.

Сухого
Птах
Ніж

Дощові хмари
Горня

ЗУСТРІЧ ОДУМУ-У

США Й КАНАДИ З УКРАЇНСЬКИМ ГРОМАДЯНСТВОМ
присвячена

РІВНОАПОСТОЛЬНОМУ КНЯЗЕВІ ВОЛОДИМИРОВІ ВЕЛИКОМУ

відбудеться

від 4-го до 6-го вересня 1987 р.

на оселі ОДУМ-У „УКРАЇНА“ біля Лондону, Канада

ПРОГРАМА ЗУСТРІЧІ:

П'ЯТНИЦЯ 4-го вересня: 8-ма год. вечора:

Товарицька вечірка молоді — Господар філія ОДУМ-У в Лондоні,
голова — А. Шевченко.

СУБОТА 5-го вересня:

Міжфіяльні спортивні змагання молоді і молодшого юнацтва від
10-ої години ранку; ґolf для старших і молодших.

Відповідальна філія ОДУМ-У в Лондоні

ІДЕОЛОГІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

1-ша сесія: 1:30 — 2:45 год. по обіді — Яке завдання української діяспори?

2-га сесія: 3:00 — 4:15 год. по обіді — Яке завдання ОДУМ-У?

О 6-ій годині вечора в залі оселі ОДУМ-У „УКРАЇНА“

БЕНКЕТ і ЗАБАВА

Доповідачами будуть: Наталка Павленко і Тарас Ліщина.

На забаві гратиме оркестра „Нове покоління“

НЕДІЛЯ 6-го вересня:

10:30 год. ранку: Служба Божа

12-та год. дня: слово голови ЦК ОДУМ-У Ол. Пошиванника

Дефіляда одумівської молоді. На Службі Божій і на Дефіляді
присутність одумівців в одностроях обов'язкова.

12:30 год. дня: Спільний одумівський обід.

2:30 год. дня: КОНЦЕРТ одумівських гуртків самодіяльності

Дефіляду та концерт призначено на вшанування осново-
положника і Почесного Члена ОДУМ-У світлої пам'яти
Івана Павловича Багряного, з приводу 80-річчя від дня
його народження. Доповідь про життя і творчість поета
виголосить перед концертом Ол. Коновал.

Відповідальна за концерт Оксана Метулинська, тел.: 519-471-1403

— ВЕСЕЛА ВАТРА —

ЗАКЛИКАЄМО УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО ДО МАСОВОЇ УЧАСТИ

КОМІТЕТ

ISSN 0026-9042

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

в Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario

Gregory Hawryluk
18 Meadowbrook Ave.
St. Catherines, Ont., L2M 7H1

Ihor J. Lysyk
885 Beaufort Ct.
Oshawa, Ont. L1G 7J7

T. Boyko
2582 Cornwall Dr.
Penticton, B.C. Y2A 6X3

Vira Kanareisky
6639-43 Rd., Rosemount
Montreal, P.Q. H1T 2R7

в США:

Iw. Ivahnenko
72 Feather Bed In.
Hopewell, N.J. 08525

Leonid Jemetz
2941 Amboy Road
Warren, N.Y. 13164

W. Ponomarenko
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144

у Зах. Німеччині:

Mychajlo Ihnatenko
2 Hamburg — Wandsbek
Lesserstr. — 225
West Germany

в Англії:

A. Bondarenko
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, — England

в Австралії:

T. Myronenko
P. O. Box 302
Parramatta, N. S. W.
Australia 2150

МОЛОДА УКРАЇНА

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Canadian Youth
Association — ODUM

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: A. Poszewanyk

5240 N. Le Claire Ave.
Chicago, Ill. 60630, USA

Редакція:

Л. Ліщина — редактор,
С. Голубенко, Ю. Криволап,
В. Родак, А. Лисий,
О. Пошиваник,
О. Харченко, Л. Павлюк.
Це число редактував: О. Харченко
Адміністратор Зіна Корець

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата

У США, у Канаді і в Україні 20.00 доларів
Ціна одного примірника: 2.00 дол.

в Австралії 13.50 дол. (австрал.)
Ціна одного примірника: 1.60 дол.

в Англії і Німеччині 14.50 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 1.65 дол.

в усіх інших країнах Європи 13.50 (америк.)
Ціна одного примірника: 1.35

в усіх країнах Південної Америки 12.00 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 1.00 дол. (америк.)

Зазначене число після прізвища передплатника означає останнє число журнала, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо присилати поштові значки або інтернаціональні купони (International coupons) на суму 65 канадських центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає за собою право скорочувати статті і правити мову, рукописів не повертає.

Статті підписані прізвищем або ініціалами автора не завжди відповідають поглядам редакції.

За зміст і мову оголошень редакція не відповідає.

Листування з редакцією та адміністрацією просимо слати:

MOLODA UKRAINA

Box 40, Postal Station "M", Toronto, Ontario, Canada, M6S 4T2

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Йосип Гірняк — У сторіччя з дня народження Леся Курбася, д-р Олег Підгайний — Вісімдесят всеканадських Церков вішановують хрещення України-Руси, О. Харченко — Стаття про Україну в „Нашінел Джографік“, Таїса Біньківська — Спогад, Є. Слонівський — Науково-теоретичні обґрунтування проблеми сна, Я. Кіт — ЛюбаГой в Оттаві, В. Гоцький — Що виявила анкета в Перемишлі, Аврам Шифрин — Не можна..., Давид Меламуд — Міти XX століття, Василь Корець — Сторінка Юного ОДУМ-у.

M O L O D A U K R A I N A

If not delivered please return to:

Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

MR. N. HAWRYSH. 375
16 INDIAN ROAD CR.
TORONTO, ONT.
M6P 2E8

Ціна 2.00 дол.
в США і Канаді

N. - J. SPIVAK LTD.

1158 Wonderland Road
LONDON, ONTARIO
N6L 1A6
(PRE-MIX CONCRETE)

R. CHOLKAN & CO. Ltd.

5302 Dundas St. W.
Toronto, Ont

INSURANCE FOR: FIRE: AUTO, LIFE
УСЯКОГО РОДУ АСЕКУРАЦІЇ ВІД ВОГНЮ,
НА АВТА, ВІД КРАДЕЖІ, НА ХАТУ.

Телефонуйте до
ЯРОСЛАВА КОВАЛЯ
Tel: 239-7733

АРКА ЗАХІД

2282 Bloor Street — Toronto 9, Ont.
Tel.: 762-8751

В нас можна набути • книжки • українські
часописи та журнали • пластинки • друкар-
ські машинки • різьбу та кераміку • полотна
• нитки і вишивки

Маємо великий вибір дарунків на різні оказії.

ПРОСИМО ЛАСКАВО НАС ВІДВІДАТИ!

Leo Sokolowski

ЛЕВКО СОКОЛОВСЬКИЙ

запрошує Вас оглянути нові моделі автомобілів
марки GENERAL MOTORS
у фірмі OLD MILL PONTIAC — BUICK.
Маючи великий досвід в автомобільних справах,
він допоможе Вам купити або взяти на винайм
нове чи вживане авто, по добрій ціні. Тел. 766-2443.

OLD MILL

PONTIAC-BUICK

OLD MILL PONTIAC-BUICK LIMITED

2500 BLOOR ST. W., TORONTO 766-2443

YAR'S KIDS'D THING

КРАМНИЦЯ ДИТЯЧОЇ
ОДЕЖІ І МЕБЛІВ

Власник Ярослав Галлябар

2314 BLOOR WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2
tel: (416) 767-7860